

T.C
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANABİLİM DALI

DİSİPLİNLERARASI LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARI
ÖĞRENCİLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ VE
FARKINDALIĞININ ÖLÇÜLMESİ: HİTİT ÜNİVERSİTESİ
ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Ahmet DÜZGÜN

Çorum- 2023

**DİSİPLİNLERARASI LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARI ÖĞRENCİLERİNDE
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ VE FARKINDALIĞININ
ÖLÇÜLMESİ: HİTİT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Ahmet DÜZGÜN

**Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı**

Yüksek Lisans Tezi

**TEZ DANIŞMANI
Doç. Dr. Üyesi Berna GÜR**

Çorum 2023

Ahmet DÜZGÜN tarafından hazırlanan “Disiplinlerarası Lisansüstü Programları Öğrencilerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü ve Farkındalığının Ölçülmesi: Hitit Üniversitesi Örneği” adlı tez çalışması 27/04/2023 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği/oy çokluğu ile Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Berna GÜR

.....

Dr. Öğr. Üyesi Arzu COMBA

.....

Dr. Öğr. Üyesi Sara TAŞKESENLIOĞLU

.....

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulunun .../.../..... tarih ve sayılı kararı ile Ahmet DÜZGÜN'ün İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans derecesi alması onanmıştır.

Prof. Dr. Muhammed Asif YOLDAŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını beyan ederim.

Ahmet DÜZGÜN

DİSİPLİNLERARASI LİSANSÜSTÜ PROGRAMLARI ÖĞRENCİLERİNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ KÜLTÜRÜ VE FARKINDALIĞININ ÖLÇÜLMESİ: HİTİT ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Ahmet DÜZGÜN

ORCID:0000-0002-4601-5430

HİTİT ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Yüksek Lisans Tezi

Nisan 2023

ÖZET

Gelişen ve değişen dünyada çalışma hayatında da hızla değişim olmaktadır. Çalışma koşullarının her sektörde farklılık göstermesi farklı tehlike ve riskleri ortaya çıkarmaktadır. Mevcut tehlike ve risklere bağlı olarak iş kazası ve meslek hastalıkları görülebilmektedir.

Alınan önlemler ile meslek hastalıkları tamamen iş kazaları ise yüksek oranda önlenmektedir. Çalışanlarda farkındalık oluşturulmadan alınan önlemlerin etki düzeyleri de düşük kalabilmektedir. Farkındalık oluşturmada en önemli etken eğitimidir. Bireylere verilen eğitimlerin verildiği dönem, tekrar sıklığı, içeriğin uygunluğu ve eğitim süreleri göz ardı edilebilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimlerine yeterince önem verilmemesi bugünün çalışanlarında ve iş hayatına hazırlanmakta olan öğrencilerde iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve farkındalığının oluşmasını da engellemektedir. Bu sebeplerden dolayı eğitim-öğretim kurumlarının iş sağlığı ve güvenliği eğitimi ile ilgili eğitim süreleri, içerikleri ve tekrar verilmesi gibi konuları dikkate alması gerekmektedir.

Bu araştırmada disiplinlerarası lisansüstü programları öğrencilerinde iş sağlığı ve güvenliği kültürü ve farkındalığının ölçülmesi, öğrencilerin kültür ve farkındalıklarını etkileyen etmenlerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Çalışma kapsamında Hitit Üniversitesi disiplinlerarası lisansüstü programlarında eğitim gören 180 öğrenciye anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler "IBM SPSS Statistics 25.0" de analiz edilmiştir. Araştırmada 8 hipotez ortaya konulmuştur. Hipotezleri test etmek için parametrik analiz ve non-parametrik analizler yapılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlarda, disiplinlerarası lisansüstü öğrencilerinin cinsiyet, lisans eğitiminde İSG dersi alma, çalışma durumu ve İSG eğitimine başlanması düşünülen eğitim

dönemleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmazken yaş, medeni durum, mezun olunan fakülte ve eğitim alınan lisansüstü anabilim dalları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İş Sağlığı ve Güvenliği, Lisansüstü, Farkındalık

Bilim Kodu: 113512

MEASURING OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY CULTURE AND AWARENESS AMONG INTERDISCIPLINARY GRADUATE PROGRAMS STUDENTS: HITIT UNIVERSITY SAMPLE

Ahmet Düzgün

Orcid: 0000-0002-4601-5430

HITIT UNIVERSITY

GRADUATE EDUCATION INSTITUTE

Master's Thesis

April, 2023

SUMMARY

In the developing and changing world, there is a rapid change in working life too. Different working conditions in each sector creates varied threats and risks. Depend on the existing dangers and risks, there can be seen work accidents and occupational diseases.

With the measures taken, occupational diseases can be prevented completely and work accidents can be prevented at a high rate. However, without developing necessary awareness between workers, impact of measures would be low. The most important factor in raising awareness is education. The period of education, the frequency of repetition, the duration of education and relevance of content can be ignored. Not giving enough importance to the occupational health and safety training also prevents the development of occupational health and safety culture and awareness in employees and students who are preparing for work life. Because of these reasons, educational institutions should reconsider some issues related to occupational health and safety such as duration, content, and reintroduction.

In this research, measuring occupational health and safety culture and awareness among interdisciplinary graduate students and determining the factors affected culture and awareness are intended. In the study, a survey was applied to 180 students who are studying at interdisciplinary graduate programs of Hitit University. The data obtained from the research were analyzed in "IBM SPSS Statistics 25.0". 8 hypotheses have been proposed in the study. Parametric and non-parametric analyzes were performed to test the hypotheses.

In the results obtained in the study, there were no statistically significant relationships between the gender, taking OHS course in undergraduate education, working status and the education period during which OHS education was considered. However, statistically

significant relationships were found between age, marital status, the faculty from which graduated and the graduate departments from which they were educated.

Keywords: Occupational health and Safety, Graduate, Awareness

Science Code: 113512

TEŞEKKÜR

Bu çalıőmanın yűrűtűlmesi sırasında desteęini hiçbir zaman esirgemeyen danıőmanım Doç. Dr. BERNA GŪR'e, yűksek lisans eęitimimin űncesinde ve sűrecinde beni her zaman motive eden kıymetli eőim Feride SIĐIRCI DŪZGŪN'e, içindeki eęitim aőkı ile beni yetiőtiren aileme, çalıőmalarım sırasında destek olan iő arkadaőlarım Adem ÇETINKAYA, Canan ŐZENİR, Ebru KARATAŐ, Emre GŪNDEM, Kadir DEMİRKAZIK, Nurgűl İLHAN, Mehmet ERDOęAN ve űzellikle her zaman yapıcı tavırlarla yaklaőan Enstitű Sekreterim Serap GŪNEY'e, ders aldığım tűm űęretim űyelerine ve tez jűrime katılarak çalıőmama katkı saęlayan hocalarıma en içten duygularımla teőekkűr ederim.

Ahmet DŪZGŪN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	vi
TEŞEKKÜR.....	x
İÇİNDEKİLER	xi
TABLolar DİZİNİ.....	xiii
KISALTMALAR	xvi
1. BÖLÜM	1
İş Sağlığı ve Güvenliği	1
1.1. İş Sağlığı	1
1.2. İş Güvenliği	1
1.3. İş Sağlığı ve Güvenliği.....	1
1.4. İş Kazası	2
1.5. Meslek Hastalığı.....	3
1.6. İş Güvenliği Uzmanı	3
1.7. İşyeri Hekimi.....	4
1.8. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi.....	4
1.9. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi.....	7
1.9.1. Devlet açısından önemi	7
1.9.2. İşverenler açısından önemi	8
1.9.3. Çalışanlar için önemi	9
1.9.4. Toplum açısından önemi	9
1.10. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı.....	10
1.10.1. Çalışanları korumak	10
1.10.2. Üretim güvenliğini sağlamak	10
1.10.3. İşletme güvenliğini sağlamak.....	11
1.11. İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitim	11

1.16. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü	14
2. BÖLÜM	16
MATERYAL VE METOT	16
2.1. Araştırmanın Amacı	16
2.2. Evren ve Örneklem	17
2.3. Veri Toplama Aracı	17
2.4. Bulgular.....	17
2.4.1. Demografik bilgilere ilişkin bulgular	17
2.4.2 Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG farkındalıklarına ilişkin bulgular	19
2.4.1.1. Cinsiyete Bağlı Mann Whitney U testi	34
2.4.1.2 Lisans Eğitiminde İSG Dersi Almalarına Bağlı Mann Whitney U testi	34
2.4.1.3. Çalışma Durumlarına Bağlı Mann Whitney U testi.....	35
2.4.1.4. Yaşa Bağlı Kruskal-Wallis Analizi.....	35
2.4.1.5. Medeni Duruma Bağlı Kruskal-Wallis Analizi	36
2.4.1.6. Mezun Olunan Fakülteye Bağlı Kruskal-Wallis Analizi.....	36
2.4.1.7. Eğitim Aldıkları Lisansüstü Anabilim Dalına Bağlı Kruskal-Wallis Analizi	37
2.4.1.8. İSG Eğitiminin Başlamasını Düşündükleri Eğitim Kurumuna Bağlı Kruskal-Wallis Analizi	38
SONUÇ VE ÖNERİLER	42
KAYNAKÇA	50
EKLER	54
Ek-1. Araştırma Etik İzin Yazısı.....	54
Ek-2. Çalışmada Kullanılan Anket	55

TABLolar DİZİNİ

Tablo	Sayfa
TABLO 2. 1. Lisansüstü öğrencilerinin demografik özellikleri.....	18
TABLO 2. 2. 6331 sayılı İSG yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır sorusuna verilen cevapların analizi	19
TABLO 2. 3. 6331 sayılı İSG kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım sorusuna verilen cevapların analizi	20
TABLO 2. 4. Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	21
TABLO 2. 5. Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi	21
TABLO 2. 6. Ülkemizde isg ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	22
TABLO 2. 7. İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir sorusuna verilen cevapların analizi	23
TABLO 2. 8. Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracaklarını düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi	23
TABLO 2. 9. 6331 Sayılı İsg Kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi	24
TABLO 2. 10. İSG ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	24
TABLO 2. 11. İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	25
TABLO 2. 12. Ülkemizde 6331 sayılı İSG kanunun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	25
TABLO 2. 13. İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi.....	26
TABLO 2. 14. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir sorusuna verilen cevapların analizi.....	27
Tablo 2. 15. İş kazası ve meslek hastalıkları önlenbilir sorusuna verilen cevapların analizi	27

TABLO 2. 16. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) Görülebilir sorusuna verilen cevapların analizi	28
TABLO 2. 17. İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır sorusuna verilen cevapların analizi.....	28
TABLO 2. 18. Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir sorusuna verilen cevapların analizi	29
TABLO 2. 19. İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir sorusuna verilen cevapların analizi.....	29
TABLO 2. 20. İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir sorusuna verilen cevapların analizi.....	30
TABLO 2. 21. İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir sorusuna verilen cevapların analizi.....	31
TABLO 2. 22. İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır sorusuna verilen cevapların analizi.....	31
TABLO 2. 23. Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var sorusuna verilen cevapların analizi.....	32
TABLO 2. 24. Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği isg politikasının etkisi vardır sorusuna verilen cevapların analizi.....	32
TABLO 2. 25. İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez sorusuna verilen cevapların analizi.....	33
TABLO 2. 26. İSG konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum sorusuna verilen cevapların analizi	33
TABLO 2. 27. Cinsiyetine bağlı mann whitney u testi analiz sonuçları.....	34
TABLO 2. 28. Lisans eğitimleri sırasında İSG dersi almalarına bağlı mann whitney u testi analiz sonuçları	35
Tablo 2. 29. Çalışma durumlarına bağlı mann whitney u testi analiz sonuçları	35
TABLO 2. 30. Yaşa bağlı kruskal wallis testi analiz sonuçları.....	35
TABLO 2. 31. Medeni duruma bağlı kruskal wallis testi analiz sonuçları.....	36
TABLO 2. 32. Mezun olunan fakülteye bağlı kruskal wallis testi analiz sonuçları	36
TABLO 2. 33. Eğitim aldıkları lisansüstü anabilim dalına bağlı kruskal wallis testi analiz sonuçları.....	37

TABLO 2. 34. İSG eğitiminin başlamasını düşündükleri eğitim kurumuna bağlı kruskal wallis testi analiz sonuçları	38
TABLO 2. 35. Tamamlayıcı istatistikler.....	39

KISALTMALAR

Kısaltmalar

İSG	İş Sağlığı ve Güvenliği
AB	Avrupa Birliği
GSMH	Gayri Safi Milli Hasıla
İSGÜM	İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi
M.Ö.	Milattan Önce
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
WHO	Dünya Sağlık Örgütü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İş Birliği Örgütü
IAEA	Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu
KKD	Kişisel Koruyucu Donanımlar

1. BÖLÜM

İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ

1.1. İş Sağlığı

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) İş Sağlığı Ortak Komitesi tarafından İş Sağlığı “tüm mesleklerdeki çalışanların en yüksek düzeyde fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden tam iyilik hallerinin sağlanması ve daha iyi olacak şekilde devam ettirilmesi” şeklinde ifade edilmiştir. (Yiğit, 2012)

İş sağlığı tüm çalışanların fiziksel, ruhsal, sosyal, moral ve iyilik hallerinin en üst düzeyde tutulması, iş ortamındaki sağlıksız koşulların en aza indirilmesi ve bunlardan korunma yöntemlerinin uygulanmasını, çalışanların özelliklerine ve yeteneklerine uygun işte çalıştırılmasını amaçlamaktadır (Sarıkaya vd., 2009). İş sağlığı; çalışanların iş ortamındaki sağlıksız koşullardan korunmasını ve yapılan iş ile çalışan arasındaki uyumun sağlanmasını amaçlayan bir tıp bilimidir (Çiçek ve Öçal, 2016). İş sağlığı, tüm çalışanların en üst düzeyde fiziksel, zihinsel ve sosyal refahının sağlanmasını ve sürdürülmesini, çalışma koşullarından kaynaklanan sağlık sorunlarını önlemeyi, çalışanları işlerinden kaynaklanan risklerden korunmayı ve çalışanları yeteneklerine uygun bir mesleki ortama yerleştirmeyi amaçlayan bir disiplindir (Yıldız ve Şahan, 2020).

1.2. İş Güvenliği

İş güvenliği; çalışana işin yapımı ve yürütümü ile ilgili tehlikelerden, sağlığa zarar verecek şartlardan korumak ve çalışana daha iyi bir çalışma ortamı sağlamak için yapılan sistemli çalışmalar olarak tanımlanır (Kahya ve Derya, 2014). Çalışma koşullarından kaynaklanabilecek kaza ve sağlık sorunu oluşturabilecek riskleri en aza indirmek amacıyla, bilimsel araştırmalara dayalı güvenlik önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanması doğrultusundaki çalışmalara iş güvenliği denir (Ceylan, 2012).

Başka bir tanımda ise iş güvenliği “iş yerlerinde, işin yürütülmesi ile ilgili olarak oluşan tehlikelerden, sağlığa zarar verecek koşullardan korunmak ve daha uygun bir iş ortamı oluşturmak için gerçekleştirilen metotlu çalışmalar” olarak tanımlanmıştır (<https://nedenisguvenligi.com/is-sagligi-ve-guvenliginin-tanim-ve-kapsami/>, 2021).

1.3. İş Sağlığı ve Güvenliği

İnsanların temel ihtiyaçlarını karşılamak için çalışma kavramı ne kadar önemli ise, çalışanlar için de iş sağlığı ve güvenliği o kadar önemli bir kavramdır.

İş sağlığı ve güvenliği; çalışma ortamından kaynaklı çalışan sağlığının korunması, iş kazalarının engellenmesi, kullanılan malzemelerin güvenli olması, tehlikelerin fark edilerek gerekli koruyucu önlemlerin alınması ile sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamının sağlanmasıdır (Babayiğit, 2014).

İş sağlığı ve güvenliği, iş yeri ekosistemini oluşturan tüm canlı ve cansız varlıkların sağlığını ve güvenliğini korumak ve devamlılıklarını sağlamak için yapılan ve geliştirilen çalışmaların bütünü olarak tanımlanmaktadır (Çabuk ve Onğulu, 2021).

İş sağlığı ve güvenliği hem bilimsel hem de profesyonel alanda çalışanların çalışma koşullarının ve bu koşulların onların sağlığı ve mutluluğuna etkilerinin analiz edilmesi, iş ortamında tehlike ve risk etmenlerinin azaltılması ve bu etmenlerin etkinliğinin belirlenmesidir (Hoşten ve Eren, 2021).

İş sağlığı ve güvenliği yapılan iş ile ilgili veya iş ortamından kaynaklı tehlikelerin, genel çevre ve toplum üzerindeki ruhsal ve bedensel etkilerinin dikkate alınarak öngörülmesi, belirlenmesi, değerlendirilmesi, kontrol edilmesi ve çalışma ortamı ile ilgili şartların iyileştirilmesini amaçlayan bilimsel çalışmaların bütünüdür (Yıldız ve Şahan, 2020).

İş sağlığı ve güvenliği iş/işlem sırasında meydana gelen, çalışan sağlığına zarar verecek etkilerden ve iş/işçiyi güvenliğini tehlikeye düşürecek durum ve davranışlardan korumak ve üretimin sürekliliğini arttırmak amacıyla yürütülen bilimsel çalışmadır (Acar ve Üçüncü, 2020).

1.4. İş Kazası

İş kazası işyerinde çalışma süresi içinde fiziki ortam, makine ve araç-gereçlerle insan arasındaki uyumsuzluktan kaynaklanan ve çalışanları, iş ekipmanlarını veya çalışma yerini arızaya uğratan, önceden planlanmayan ve istenmeyen bir olaydır (Kahya ve Derya, 2014).

İş kazaları %88'inin güvensiz davranışlardan %10'unun güvensiz durumlardan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden iş kazaları önlenabilir olmaları nedeniyle de kabul edilemez toplumsal olaylardır (Türkay vd., 2020). İş kazası iş yerinde, iş ile ilgili eğitimlerde, iş yerine gidip gelirken çeşitli nedenlerle aniden gerçekleşen üretim araçlarına veya çalışana zarar veren olaylardır (Dizdar, 2001).

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO): "İş kazası belirli bir zarar veya yaralanmaya yol açan önceden planlanmamış beklenmedik bir olaydır." Dünya Sağlık Örgütü (WHO): "İş kazaları, önceden planlanmamış çoğu zaman kişisel yaralanmalara, makinelerin, araç ve gereçlerin zarara uğramasına, üretimin bir süre durmasına yol açan bir olaydır" (Dizdar, 2001).

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13. Maddesine göre İş Kazası:

- a) Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada,
- b) İşveren tarafından yürütülmekte olan iş nedeniyle veya görevi nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş veya çalışma konusu nedeniyle iş yeri dışında,
- c) Bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,

- d) Emziren kadın sigortalının, çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda (4857 Sayılı Kanun'un 74. Maddesi),
- e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş-gelişi sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olaydır (<https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, 2021).

1.5. Meslek Hastalığı

ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü) 1981 yılındaki 155 numaralı İş Sağlığı ve Güvenliği Sözleşmesi, 2002 ILO protokolü kapsamında meslek hastalığını; "iş faaliyetlerinden kaynaklanan risk faktörlerine maruz kalma sonucu ortaya çıkan bütün hastalıklar" şeklinde tanımlamıştır (Alagüney ve Yıldız, 2020).

Meslek hastalığı, bir işin yapılması esnasında mesleki etkenlerin doğurduğu ve bu etkenlerin devamı halinde ilerleme gösteren ve bu nedenle belirli mesleklerde ve çalışma alanlarında daha sık görülen hastalıklardır (Kahya ve Derya, 2014).

"Sosyal Sigortalılar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununa göre (5510 Sayılı Kanun) meslek hastalığı; sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya sürekli hastalık, bedensel veya ruhsal özrürlük halleri olarak tanımlanmıştır" (<https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5510.pdf>, 2021).

Sigortalının çalıştığı işin niteliğine göre tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları sebebiyle oluşan hastalıklar meslek hastalığı olarak kabul edilirken, işin niteliğine göre tekrarlanan nedenler dışında örneğin iş dışındaki ev veya tedavi gördüğü hastanede yakalandığı hastalıklar, meslek hastalığı sayılmamaktadır (Yaman ve Coşkun, 2020).

1.6. İş Güvenliği Uzmanı

Üniversitelerin mühendislik, fen fakülteleri, iş sağlığı ve güvenliği ön lisans veya lisans programından mezun olmuş ve Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin düzenlediği iş güvenliği uzmanlığı sınavından başarılı olmuş kişilere iş güvenliği uzmanı denir.

İş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığınca yetkilendirilmiş iş güvenliği uzmanlığı belgesine sahip mühendis, mimar veya teknik elemanlara iş güvenliği uzmanı denir (Orhan, 2014).

"6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na göre İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik uyarınca, yetkili eğitim kurumlarından sertifika almış bakanlık ve ilgili kuruluşlarında çalışma hayatını denetleyen müfettişler, mühendisler, mimarlar, teknik öğretmenler, fizikçiler, kimyagerler, biyologlar ve iş sağlığı ve güvenliği lisans veya ön lisans programı mezunları iş güvenliği uzmanı olabilirler" (<https://www.isvesosyalguvenlik.com/kimler-is-sagligi-ve-guvenligi-uzmani-olabilir/>, 2021).

İş güvenliği uzmanının görevi iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı ve genel iş güvenliği kuralları çerçevesinde işverene rehberlik etme, risk değerlendirmesi ile ilgili çalışma ve uygulamalara katılmak işverene önerilerde bulunmak ve çalışmaların takibini yapmak, çalışma ortamı

gözetimini yapmak, meslek hastalığı ile iş kazalarını önlemek ve sağlıklı çalışma ortamı oluşturmak amacı ile çalışanlara eğitim vermektir (<https://isgtedbir.com/kose-yazilari/is-guvenligi-uzmanlarinin-gorev/>, 2021).

1.7. İşyeri Hekimi

20.13.2013 tarihli resmî gazetede yayınlanan “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” te işyeri hekimi; iş sağlığı ve güvenliği alanında görev yapmak üzere bakanlıkça yetkilendirilmiş işyeri hekimliği belgesine sahip hekim olarak tanımlanmıştır (<https://www.ttb.org.tr/mevzuat/>, 2021).

İşyeri hekimi, çalışanların sağlıklarını değerlendirilmek, çalışma ortam ve koşullarını çalışanların sağlığıyla ilişkilendirilmek, çalışanların fiziksel, ruhsal ve sosyal yapılarını en üst seviyeye getirmek ve bu düzeyi sürdürmek, çalışan kişiyi sağlığına uygun olan işe yerleştirmek amacıyla olan hekimdir (Kök, 2019).

İşyeri hekiminin görevi ve sorumlulukları çalışanların sağlığı, çalışma ortamının gözetimi ile ilgili işverene rehberlik yapma, risk değerlendirmesi yapma ve sağlık gözetimi yapmaktır (<https://korucanosgb.com/hizmetler/is-sagligi/isyeri-hekiminin-sorumluluklari-nelerdir/>, 2021).

1.8. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi

İnsanlar var oldukları günden bugüne kadar çalışmak zorunda kalmışlardır. Eski çağlardaki insanların çalışmak zorunda kalması hayatlarını devam ettirmek ve temel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Günümüzdeki anlamıyla çalışma kavramı çok uzun zaman sonra gündeme gelmiştir. Bu yüzden ilk çağlardaki çalışma hayatı içinde iş sağlığı ve güvenliği kavramlarından bahsetmek daha zor iken sanayi devrimi ile iş sağlığı ve güvenliği kavramı daha fazla gündeme gelmiştir.

İlk çağlarda yapılan iş türleri; besin sağlamaya yönelik işler, avcılık, toplayıcılık ve barınak yapmak gibi yapı işleridir. Toprağın işlenmesi dönemlerinde ise insanlar ihtiyaçlarını karşılayacak kadar üretim yapmış, gelir elde etme ve kâr amacı gütmeye için daha fazla üretim yapmaya ve çalışmaya ihtiyaç duymamıştır.

M.Ö. 2780 yılında Eski Mısır’da mimar-mühendis olarak çalışan aynı zamanda hekim ve rahip olan İmhotep piramitlerin yapımı sırasında gerçekleşen kazalara, ölümlere ve yapılan işten kaynaklı çalışanlarda oluşan sağlık sorunları olduğuna değinmiştir (Kılış, 2017).

Babil İmparatorluğunun kurucusu Hammurabi (M.Ö. 1728-1786), Hammurabi Kanunlarında yer alan düzenlemelerle İSG’nin temellerini atarken işi yaptıranda işten doğacak olan olumsuz sonuçlardan sorumlu tutulduğu ilk hükümleri hayata geçirmiştir (Acar ve Üçüncü, 2020).

Bu tarihten sonra Eski çağların ünlü hekimi Hipokrat (M.Ö. 460-377) "On Air, Waters and Places" adlı kitabında işçi sağlığına, Platon (M.Ö. 428-348) zanaatkarların çalışma koşullarından kaynaklı sorunlara, Aristo (M.Ö. 384-322) ise koşucuların sorunlarına ve gladyatörlerin sağlıkla ilgili sorunlarına değinmiştir (Bilir, 2016).

M.S. Pliny, Juvenal, Gallen, Georgius Agricola, Paracelsus, Bernardino Ramazzini, Dr. Percival Pott'ta işçi sağlığı ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Çağdaş İSG yaklaşımı ve uygulamaları ilk olarak İtalya'da Bernardino Ramazzini (1633-1714) tarafından daha sonra da İngiltere'de Percival Pott (1713-1788) ve Charles Turner Thackrah (1795-1833) tarafından temellendirilmiştir (Yıldız ve Şahan, 2020).

Sanayi devrimi ile yaşanan teknolojik gelişmeler insan yaşamında önemli değişikliklere sebep olmuştur. Teknolojik gelişmeler sonucunda üretim artışı sağlamak için daha fazla iş gücüne ihtiyaç duyulmuştur. İnsanların daha fazla mesai yapmaya başlaması, kadınlar ve çocuklarında iş hayatına girmesi iş kazalarında ve sağlık sorunlarında artışlara neden olmuştur. Yaşanan iş kazaları ve sağlık sorunları işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmesi konusunda çalışmalar yapılmasına sebep olarak iş sağlığı ve güvenliği kavramının ortaya çıkmasına sebep olmuştur (Kılış, 2016).

İş sağlığı ve güvenliğinin daha da önem kazanmasıyla birlikte İngiltere'de yasa çıkarılması gündeme gelmiş ve bu alanda baca temizleyenlerin ve çırakların çalışma koşulları ile ilgili çalışmalar yapılmıştır (Gümüş, 2018).

İSG'nin ülkemizdeki gelişim süreci dünyadaki gelişim sürecine baktığımızda daha geç başlamıştır. Ülkemizde İSG çalışmaları ilk olarak kazaların günümüzde de sıklıkla yaşandığı kömür madenciliği sektöründe başlamıştır. İlk düzenleme çalışmaları 1865 yılında Dilaver Paşa Nizamnamesi ile başlamış olup 1869 yılında tüm madenlerde Maadin Nizamnamesi yürürlüğe konmuştur. 1876 yılında çıkartılan ilk medeni kanun olan Mecelle'de işçiyi korumaya yönelik haklarına, çalışma sürelerine ve ücret konusuna değinilmiştir. Daha sonra 1921 yılında 151 sayılı yasa olarak bilinen Ereğli Havza-i Fahmiyesi Maden Amelesinin Hukukuna Müteallik Yasa düzenlenmiştir. Bu yasa işçi işveren ilişkilerinde koruyucu düzenlemeleri konu alan ilk yasadır. 151 Sayılı Yasa ile çalışma yaşına 18 yaş sınırı getirilmiş, zorunlu angarya işler kaldırılmış, günlük mesai saati 8 saate düşürülüp, işçi ve işverenin rızası olması koşulu ile çalışılması ve fazla mesaiye iki kat ücret ödenmesi vb. konular kararlaştırılmıştır (Yiğiter, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra 1923 yılında ülke ekonomisinin gelişmesine yönelik yapılan İzmir İktisat Kongresinde öncelikli çalışma grubu olarak belirlenen gruplardan biri olan amale grubunun çalışmaları sonucunda amale yerine işçi denmesi ve çalışma süresinin günlük 8 saatle sınırlandırılması kararı alınmış ve işçi hakları ile ilgili çeşitli konular gündeme getirilmiştir (Yiğiter, 2019).

2 Ocak 1924'te 394 sayılı Hafta Tatili Kanunu çıkartılmıştır. 1926 yılında çıkarılan 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili maddesinde; işverenin, işçinin uğrayabileceği tehlikelere karşı gerekli tedbirleri alması gerektiği, tedbirleri almadığı takdirde işverenin uğranılan zararları karşılayacağı hükme bağlanmıştır. 1930 yılında çıkarılan Umumi Hıfzıssihha Kanunu'nun 180. maddesi ile en az elli işçi çalıştıran iş yeri sahiplerine hekim bulundurma ve hastaları tedavi etme zorunluluğu getirilmiştir (Çiçek ve Öçal, 2016).

Sonraki yıllarda Türkiye'de çalışma hayatını düzenlemek için düzenlenen 3008 sayılı İş Kanunu'nda çalışma saatlerinde ve ağır ve tehlikeli işler için düzenlemeler yapılırken meslek hastalıkları içinde çalışmalar yapılmıştır. Devamında yapılan çalışmalar;

- 1945 tarihli ve 4763 sayılı Kanun ile Çalışma Bakanlığı kurulmuştur.
- 1946 yılında Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun çıkarılmıştır.
- 1945 yılında 4792 sayılı İşçi Sigortaları Kurumu ve 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- 1964 tarihli ve 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanun'u yürürlüğe girmiştir.
- 1964 tarihinde İş Sağlığı ve Güvenliği Müfettişliği Örgütü, daha sonrasında ise İş Sağlığı ve Güvenliği Merkezi (İSGÜM) kurulmuştur.
- 1971 tarihli ve 1475 sayılı yeni bir İş Kanunu yürürlüğe girmiştir.
- Avrupa Birliği'ne uyum sürecinin de etkileriyle 2003 tarihinde 4857 sayılı İş Kanunu kabul edilmiştir.
- 2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 2008 yılında kademeli olarak yürürlüğe girmiştir.

Son olarak 20.06.2012 tarihinde yayınlanan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Türkiye'de iş sağlığı ve güvenliği adıyla kabul edilen ilk kanundur. 6331 Sayılı Kanun özel sektör kamu sektörü fark etmeksizin çalışan (çıraklar ve stajyerler dahil) herkesin kanundan faydalanması sağlamıştır. 6331 Sayılı Kanun işyerlerine risk değerlendirme zorunluluğu getirilmesini, işlerin risk gruplarına göre sınıflandırılmasını, çalışanlara eğitimler verilmesini, tehlikelere karşı acil eylem planları oluşturulmasını, çalışanlara tehlikeli durumlarda çalışmaktan kaçınma hakkı ve endüstriyel kazalardan korunmak için önlemler alınmasını ve bu konulara ilişkin ceza ve yaptırımları içermektedir.

İş sağlığı ve güvenliği M.Ö. 2780 yılından günümüze kadar sık sık gündeme gelmiştir. Sağlık sorunlarına, iş kazalarına ve meslek hastalıklarına önlemler ve tedaviler aranmıştır. İçinde bulunduğumuz şu zamanda insanların çalışma amacı gelir elde etmektir. Çalışanlar temel

ihtiyaçlarından daha çok ürün elde etmek için, bazen kendi ihtiyaçları olmayan ürünlerin üretimi için çalışırlar ve çalışmalarının karşılığını mal ve hizmet olarak değil “ücret” olarak alırlar. Bu gelişmeler ile işverenin çalışanından eksiksiz ve hatasız ürün veya hizmet beklemesi sonucu, çalışanın sağlığının korunması gündeme gelmiş ve bu da iş sağlığı ve güvenliğinin daha da önem kazanmasına neden olmuştur (Bilir, 2016).

Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği uygulaması çalışanın sağlığının korunmasıyla beraber üretim ekipmanlarının korunmasını da sağlayarak daha yüksek üretim, düşük maliyet ve ülke ekonomisine katkı sağlamayı hedeflenmektedir.

1.9. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Önemi

Dünya’da ve Türkiye’de sanayileşmenin gün geçtikçe önem kazanması ve üretimin artması ile çalışanların güvenliği ile ilgili sorunlar ortaya çıkmıştır. Bu sorunların çözümü için gerekli tedbirlerin önceden alınarak iş yerlerinin güvenli hale getirilmesi gerekmektedir. İş sağlığı ve güvenliği iş yerlerinde önlemlerin alınarak işçi sağlığının korunması ve iş kazalarının önlenmesi açısından gün geçtikçe daha değerli bir hal almaktadır (Akpınar, 2017).

Çalışma ortamında meydana gelen iş kazaları veya meslek hastalıkları sonucunda çalışan sağlığının bozulması veya çalışanın ölmesi sadece çalışanda değil ailesinde de hem maddi hem de manevi sıkıntılara neden olmaktadır. Ayrıca iş kazaları ve meslek hastalıkları iş günü kayıplarının yanında, iş kazası ve meslek hastalıklarından doğan tazminat maliyetlerin artmasına ve işletmelerde itibar kaybına yol açmaktadır (Evren, 2016).

Bu sonuçları bir bütün olarak incelediğimizde toplumsal maliyetlerin azaltılması açısından iş sağlığı ve güvenliğinin önemi daha da değer kazanmaktadır. İş sağlığı ve güvenliği ile çalışanın sağlığı, kaliteli üretimin devamı, üretim maliyetlerinin azalması ve toplum psikolojisi gibi birçok konuda pozitif gelişmeler görülmektedir.

1.9.1. Devlet açısından önemi

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) iş kazaları ve meslek hastalıkları üzerine yapılan araştırmalara göre iş kazalarının ve meslek hastalıklarının maliyetinin Dünya gelirinin yaklaşık %3,94 'ine eşit olduğunu açıklamıştır (ILO, 2018). 2014 yılında ise Türkiye’de gerçekleşen 221.336 iş kazasının maliyeti 70,56 milyar TL'dir. Dünyadaki iş kazalarının oluşum şekilleri incelendiğinde, kazaların %88'inin güvensiz davranışlar, %10'unun güvensiz durumlar ve %2'sinin ise öngörülemeyen durumlardan kaynakladığı düşünülmektedir (Yağimli ve Ergin, 2017).

Güvensiz durum ve güvensiz davranışlar sonucu oluşan kazalar alınacak önlemler ve oluşturulacak güvenlik kültürü ile önlenmektedir. Oluşan güvenlik kültürü ile iş kazası ve meslek hastalıklarında azalma görüleceği gibi bu azalma ekonomik olarak da olumlu etkiler gösterecektir. Güvenlik kültürü oluşturulmuş gelişmiş ülkelere iş kazası ve meslek hastalıklarının ülke ekonomisindeki maliyetinin gelişmemiş ülkelere göre daha düşük olduğu

görülmektedir. Örneğin AB ülkelerinde iş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti gayri safi milli hasılları %2,6 ile %3,8 arasında değişmektedir (Kılış, 2016).

Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu tarihten itibaren üretimi, sanayileşmeyi desteklemiş olup, devletlerin güçlenmesinde ve devam etmesinde sanayileşmenin önemini fark ederek bu alanda teşviklerde bulunmuştur. Sanayileşme ve kaliteli üretimin devam etmesi için yetişmiş nitelikli personele ve sağlıklı çalışma alanlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Bununla birlikte devletin sosyal ve hukuk devleti olması ilkesi gereğince; vatandaşlarının yaşama hakkını güvence altına alması, riskleri gerçekleşmeden önce fark ederek tedbirler alması ve bu tedbirlerin uygulanmasını sağlaması gerekmektedir (Özsoy, 2020).

Devletin desteklemiş olduğu sanayileşme ve üretim sürekliliği için gereken sağlıklı işgücü, çalışma alanları ve sosyal ve hukuk devleti olmanın gereksinimleri için iş sağlığı ve güvenliğinin etkin bir şekilde uygulanmasına ihtiyaç vardır.

1.9.2. İşverenler açısından önemi

İşyerinde oluşan sağlıksız çalışma koşulları işçinin sağlığı için olduğu kadar işveren içinde olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. İşçinin sağlık problemleri işçinin verimini düşürürken iş akışını da etkileyerek işin temposunu, üretimin kalitesini ve verimliliği de düşürmektedir. İş yerlerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önlemler, işçinin sağlığını korurken iş akışını etkileyen insan, makine, malzeme, ürün ve zaman kaybına neden olan sonuçları da ortadan kaldırarak ya da minimize ederek maksimum fayda elde edilmesine katkı sağlayacaktır. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili önlemlerin alınmaması kısa sürede işveren gözünde kâr gibi görünse de uzun vadede etkin bir üretim gerçekleştirmek mümkün olmayacaktır. Ayrıca iş kazaları ve meslek hastalıkları işverene maddi bir tazminat yükü doğuracağı gibi vasıflı işgücü ve işletmenin itibar kaybına da yol açacaktır (Altinel, 2013).

İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucunda üretimin durması, geçici iş göremezlik, sürekli iş göremezlik, hastalık ve ölüm gibi maddi ve manevi olarak yaşanan olaylar sonucunda işverenin maliyetleri artarken işletmenin devamlılığı ve rekabet etme gücü azalmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıklarından oluşabilecek maliyetlerin bir kısmı önceden hesaplanıp sigortalanmış maliyetler (ölüm yardımı, tedavi masrafı, maddi/manevi tazminat ve mahkeme masrafları vb.) iken bir kısmı da öngörülemeyen sigortalanmamış maliyetlerdir (iş saati kaybı, manevi kayıp, yeni personel istihdamı ve eğitimi, makine teçhizat onarımı, pazar kaybı, güvenilirliğin zedelenmesi vb.). İş sağlığı ve güvenliği kapsamında iş kazaları ve meslek hastalıklarının yaşanmasını önlemek için alınan önlemler işletmenin karlılığın ve devamlılığının sağlanmasının yanında rekabet etme gücünün de korunması açısından işverene fayda sağlamaktadır (Çabuk, 2020).

1.9.3. Çalışanlar için önemi

Her yıl yaklaşık 270 milyon iş kazası gerçekleşmekte ve 160 milyon işçi meslek hastalığına yakalanmaktadır. Bir yılda %25'i iş kazaları, %75'i meslek hastalıkları sebebiyle dünyada ortalama 2.2 milyon insan ölmektedir (Acar ve Üçüncü, 2020).

İşçiler gerçekleşen iş kazası ve meslek hastalığının olumsuz etkilerinden işveren ve devlete kıyasla daha fazla etkilenmektedir. Bu olumsuz durumlar işveren ve devlete ekonomik olarak yansırken işçiye maddiyatın dışında manevi bir yükte getirecektir. İş kazası veya meslek hastalığı sonrasında işçinin gelir seviyesinin düşmesi, sakatlıklara bağlı psikolojik rahatsızlıkların yaşanması, aile sorunlarının yaşanması ve geleceğe güvenle bakamama gibi durumlar işçinin hayatı boyunca karşı karşıya kalacağı en ağır bedel olacaktır (Akpınar, 2017).

Çalışma sahalarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli önlemler alınıp çalışan bireylerin iş kazası yaşama ihtimalleri en aza indirilerek çalışanların sağlığının korunması amaçlanmaktadır. Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı; çalışana bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan fayda sağlayarak sağlıklı bir birey olmasına katkıda sağlayacaktır (Yıldız ve Şahan, 2020).

İş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu maddi hasarın oluşması, üretim güvenliğinin sağlanamaması gibi işvereni etkileyen sonuçlarının yanında geçici iş göremezlik, sürekli iş göremezlik, iş gücü kaybı ve hastalık gibi sonuçlarla da çalışanları doğrudan etkilemektedir (Altınel, 2017). Bu sebepten dolayı bir iş yerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili uygulamaların olması çalışan için çok önemlidir.

1.9.4. Toplum açısından önemi

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmaların toplumsal, ekonomik ve sosyal açıdan birçok faydası vardır. İş kazası ve meslek hastalıkları için alınan önlemler sonucu ölüm, sakatlık ve hastalıkların azalması iş sağlığı ve güvenliğinin önemli bir başarısıdır (Yurtseven, 2020).

İş kazaları ve meslek hastalıkları bahsettiğimiz ölüm, sakatlık ve hastalıklar gibi görünen rahatsızlıklardan ayrı olarak toplumda psikolojik rahatsızlıklara da yol açmaktadır (Akpınar, 2017). Günümüzde iş sağlığı ve güvenliği zafiyeti önemli bir sorun olarak görülürken üniversitelerin her seviyedeki programlarında iş sağlığı ve güvenliği dersinin zorunlu ders olarak verilmesi toplumda güvenlik kültürü oluşturma çabasının bir göstergesidir (Şahmaran ve., 2019).

Toplumda oluşturulacak olan güvenlik kültürü çalışan sağlığını ve işletme ekonomisini olumlu yönde etkileyerek GSMH, üretim, işletme devamlılığı, istihdam ve toplum huzuru hususlarında da olumlu katkılar sağlayacaktır (Erdoğan ve Genç, 2018). İş yerlerinde uygulanan iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları veya bu alanda yapılacak akademik çalışmalar toplumda güvenlik kültürü oluşumuna pozitif katkı sağlayacaktır.

1.10. İş Sağlığı ve Güvenliğinin Amacı

İş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının amacı çalışanları iş kazaları ve meslek hastalıklarından korumak ve daha sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmaktır (Serin ve Çuhadar, 2015).

İş sağlığı ve güvenliğinin amaçları; sağlıklı ve güvenli çalışma ortamını sağlamak, çalışanları çalışma ortamında oluşabilecek risklerden korumak, çalışanların sağlığını, güvenliğini, refahını sağlamak ve geliştirmek, üretim güvenliği ve verimliliğini sağlamaktır (Acar ve Üçüncü, 2020).

İş sağlığı ve güvenliğinin amacı; bir işyerinin denetimini sağlayıp sağlıklı ve güvenli koşullar oluşturmak için önlemler alarak ve işveren ile çalışanı iş kazaları, meslek hastalıkları ve yasal sorumlulukları hakkında bilinçlendirip güvenlik kültürünün oluşmasına katkıda bulunarak iş kazası ve meslek hastalıklarını önleyerek veya azaltarak çalışanları koruyup, üretim güvenliğini ve işyeri güvenliğini sağlamaktır.

1.10.1. Çalışanları korumak

İş sağlığı ve güvenliği insanların iş hayatında üretimde daha aktif rol almaları ile ortaya çıkmış bir alan veya uygulamadır. Bu çalışmaların başlangıç noktası maden, piramit inşaatları vb. alanlarda çalışan işçilerin sağlık sorunlarının fark edilmeye başlamasıdır. Sanayileşmenin ortaya çıkardığı üretim sistemleri ve teknikler yüzlerce insanın iş kazaları ve meslek hastalıkları yaşamasına sebep olmuştur. İnsanın çalıştığı, ürettiği alanlarda iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri almak, kuralları uygulamak çalışanları korumak zorunlu hale gelmiştir. Bu yüzden iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarının temel ilkelerinden birisi çalışanları iş yerinin olumsuz etkilerinden korumak ve çalışanlara rahat ve güvenli bir çalışma ortamı sağlamaktır (Bilir, 2016).

İş sağlığı ve güvenliğinin temel ilkesi çalışanların hayatlarının ve vücut bütünlüklerinin korunmasıdır. İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları riskleri ortadan kaldırmayı veya en az düzeye getirmeyi planlayarak çalışanlar için rahat ve güvenli çalışma ortamının sağlanmasını hedeflemektedir. Böylece çalışanları iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı koruyarak ruh ve beden bütünlüklerinin sağlanması amaçlanmaktadır (Yiğit, 2012).

1.10.2. Üretim güvenliğini sağlamak

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması ile çalışanların iş kazası veya meslek hastalığına karşı korunmalarının yanında üretim devamlılığını korumakta amaçlanmaktadır. İşyerinde alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ile iş kazası ve meslek hastalıkları sonucunda ortaya çıkabilecek olan işgücü ve işgünü kayıplarında azalmalar görülecektir. Böylece çalışanlarda işe devamlılık sağlanarak çalışanların hem işle ilgili tecrübesinin artması hem de daha verimli çalışmaları sağlanacaktır. Çalışanların daha tecrübeli olmaları ve daha verimli çalışmaları da işyerlerinde düzenli üretimini sağlayacaktır. Bu da işletmeyi ekonomik açıdan olumlu olarak etkileyecektir (Baybora, 2020).

İş sağlığı ve güvenliğinin çalışan sağlığı üzerindeki pozitif etkileri üretim miktarı ve ürün kalitesinde artışlara sebep olabilir. İş ile sağlık arasındaki ilişki iki yönlüdür her iki yönde de pozitif veya negatif etkilerden söz edilebilir. İş ve çalışma çalışanın sağlık düzeyini etkilerken çalışanın sağlık düzeyi de iş üzerinde etkili olmaktadır. Çalışan sağlığının iş üzerindeki etkisi iş verimi ile yakından ilgilidir. Sağlıklı bir kişi sağlıksız kişiye göre çalışma hayatında daha verimlidir (Yıldız ve Şahan, 2020).

1.10.3. İşletme güvenliğini sağlamak

İş sağlığı kavramında çalışanın ruhen ve bedenen tam iyilik hali yer alırken iş güvenliği kavramında ise makine araç ve gerecin, işyerinin, çevrenin, üretilen malın güvenliği yer almaktadır. İş kazaları insan sağlığı, zaman, üretim, personel sayısı ve makine/teçhizatta olumsuz etki yaratacaktır. İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile alınan tedbirler işçileri oluşabilecek iş kazaları ve meslek hastalıklarından koruyacağı gibi oluşabilecek makine arızası, patlama, yangın gibi işletme içerisinde tehlike yaratacak durumları da önleyerek işletme güvenliğini sağlamış olur. İşletmede etkin bir şekilde işleyen iş sağlığı ve güvenliği sistemi sonucunda; can ve mal kayıpları önlenir, işe devamsızlık ve sigorta maliyeti azalır, çalışan motivasyonu, üretim, işletmenin imaj ve itibarı artar ve tazminat giderleri azalır (Acar ve Üçüncü, 2020).

İş kazaları ve meslek hastalıkları, işletmeler içinde önemli maliyetler doğurmaktadır. İş kazaları ve meslek hastalıkları işletmelerde mali kayıpların nedeni ve örgüt verimliliğinin olumsuz etkenidir. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği kapsamında eksikliklerin ve nedenlerin tespit edilmesi, sağlıklı ve huzurlu bir örgütsel ortamın ve verimli çalışmanın temel ihtiyaçlarıdır (Karamık ve Şeker, 2015).

1.11. İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitim

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla planlı olarak istenilen şekilde değişim meydana getirme sürecidir. Eğitim plan, amaç, kültürlenme, bilgilenme ve davranış değiştirme gibi süreçlerden oluşmaktadır (Akpınar ve., 2014).

Eğitim “*bireylerin toplumun standartlarını, inançlarını ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan sosyal süreçlerdir*”. Eğitim, “*önceden saptanmış esaslara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı çalışmalardır*” (<https://tr.wikipedia.org/wiki/E%C4%9Fitim>, 2023).

Eğitim, hedeflenen davranışı geliştirme sürecidir. Eğitim ile belirlenmiş hedefler doğrultusunda kişilerin bilgi ve becerilerini geliştirmekle birlikte yaşantılarını, davranışlarını, düşünce ve tutumlarını olumlu yönde değiştirmek hedeflenmektedir (Altuntaş, 2021).

İş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, çalışanların yaptıkları işler nedeniyle hastalanmaları ve yaralanmalarının önlenmesi, güvenlik kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesi, çalışanların sağlık ve güvenlik konularında bilinçli olmalarına katkı sağlaması ve meslek hastalıkları ve iş

kazalarının maliyetlerinin azalmasına etkisi olması bakımından önemlidir (HSE, 2021). Kalıntaş'a göre iş sağlığı ve güvenliği eğitimi, çalışanın iş ortamında güvende olmasını sağlamak için önemli bir risk önleme ve kontrol stratejisidir. İSG eğitimi, tehlike tanıma ve kontrol önlemlerine ilişkin talimat, güvenli çalışma ortamı, kişisel koruyucu ekipmanın doğru kullanımı, acil durum prosedürleri ve önleyici faaliyetler hakkında işverenin ve çalışanın bilgi edindiği süreç olarak tanımlanmaktadır (Kalıntaş, 2022). Aktay ise 2014 yılında iş sağlığı ve güvenliği eğitimini İSG'nin amaçlarına ulaşmayı ve bireyin öncelikli olarak yeni bilgi ve beceriler elde etmesini sağlayan planlı bir süreç olarak tanımlamıştır. İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin amaçları; işyeri tehlikeleri ile ilgili çalışanların bilgisini arttırmak, doğru davranış şeklini oluşturmak, daha güvenli çalışmalara yönlendirmek, yaralanma, hastalık ve felaketleri azaltmayı sağlayan diğer eylemleri gerçekleştirmektir (Aktay, 2014). 2015 yılında Sünbül tarafından yapılan bir çalışmada ise İSG eğitiminin önemi sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamı oluşturmada en önemli faktörlerden birisi eğitimidir diyerek ifade edilmiştir. Dünyada devletler ve işletmeler bu durumun farkında oldukları için işgücünü koruma amaçlı çalışmalar artmış ve eğitim yoluyla bilinçlendirme çalışmaları hız kazanmıştır. İşyerlerinde işgücünün korunması iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ile mümkündür. İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi için işçi, işçi temsilcisi ve işverenin İSG konusunda bilinçli ve eğitilmiş olması gerekmektedir. Eğitim iş kazası ve meslek hastalıkları dışında kalan İSG konuları hakkında da öğretici bir etken olması sebebiyle İSG açısından önem kazanmaktadır (Sünbül, 2015).

İş sağlığı ve güvenliği eğitiminin amacı mevzuatta; 07/04/2004 tarih ve 25426 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte", "İş yerlerinde sağlıklı ve güvenli bir ortamı temin etmek, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azaltmak, çalışanları yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek, onların karşı karşıya buldukları mesleki riskler ile bu risklere karşı alınması gereken tedbirleri öğretmek ve iş sağlığı ve güvenliği bilinci oluşturarak uygun davranış kazandırmaktır" şeklinde ifade edilmektedir (Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, 2004).

Çalışanların bir kısmının iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eğitimi, eğitim hayatının farklı evrelerinde almışken bir kısmının da bu eğitimi daha önce almamış olması yüksek ihtimaldir. Çalışanların iş sağlığı ve güvenliği eğitimi almış olması toplumun düzeni ve sağlığı için önemli olduğundan 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda 17. maddesinde çalışan eğitime yer verilmiştir. 17. maddeye göre yapılması gerekenler aşağıdaki gibidir:

- a) *İşveren, çalışanların İSG eğitimlerini almasını sağlar. Bu eğitim özellikle; işe başlamadan önce, çalışma yeri veya iş değişikliğinde, iş ekipmanının değişmesi hâlinde veya yeni teknoloji uygulanması hâlinde verilir. Eğitimler, değişen ve ortaya çıkan yeni risklere uygun olarak yenilenir, gerektiğinde ve düzenli aralıklarla tekrarlanır.*
- b) *Çalışan temsilcileri özel olarak eğitilir.*
- c) *Mesleki eğitim alma zorunluluğu bulunan tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işlerde, yapacağı işle ilgili mesleki eğitim aldığını belgeleyemeyenler çalıştırılmaz.*
- d) *İş kazası geçiren veya meslek hastalığına yakalanan çalışana işe başlamadan önce, söz konusu kazanın veya meslek hastalığının sebepleri, korunma yolları ve güvenli çalışma*

yöntemleri ile ilgili ilave eğitim verilir. Ayrıca, herhangi bir sebeple altı aydan fazla süreyle işten uzak kalanlara, tekrar işe başlatılmadan önce bilgi yenileme eğitimi verilir.

- e) Tehlikeli ve çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde; yapılacak işlerde karşılaşılabilecek sağlık ve güvenlik riskleri ile ilgili yeterli bilgi ve talimatları içeren eğitimin alındığına dair belge olmaksızın, başka işyerlerinden çalışmak üzere gelen çalışanlar işe başlatılamaz.
- f) Geçici iş ilişkisi kurulan işveren, iş sağlığı ve güvenliği risklerine karşı çalışana gerekli eğitimin verilmesini sağlar.
- g) Bu madde kapsamında verilecek eğitimin maliyeti çalışanlara yansıtılamaz. Eğitimlerde geçen süre çalışma süresinden sayılır. Eğitim sürelerinin haftalık çalışma süresinin üzerinde olması halinde, bu süreler fazla sürelerle çalışma veya fazla çalışma olarak değerlendirilir (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>, 2021).

İşverenlerin İSG eğitimleri konusunda pasif kalması, eğitimin zorunluluk olarak görülüp eksik veya yetersiz bir şekilde verilmesi ve yeterli denetimlerin yapılmaması İSG bilincinin oluşmasını engellemektedir (Gök, 2022). İşverenin İSG eğitimlerini çalışandan önce benimseyerek güvenlik kültürü oluşumunda ilk adımları attığı takdirde etkili olacağı düşünülmektedir.

İş sağlığı ve güvenliği eğitimi alan çalışan ve işverenler iş kazası ve meslek hastalıklarına neden olan risk etmeni ve tehlikeleri önceden tespit edebilecek bilgi ve becerilere sahip olabileceklerdir. Alınan eğitimler oluşabilecek iş kazası ve meslek hastalıklarını ön görüp gerekli tedbirlerin alınmasına katkı sağlayarak bu olumsuz olayların yaşanmasını engelleyeceklerdir (Ay, 2016).

Yapılan araştırmalara göre İSG kurallarının yeterli olduğu ancak çalışanların kurallara uymadığı ve gerekli önemi vermediği görülmektedir. Çalışanların bilgisizliği, deneyim eksikliği ve eğitimlerinin yetersiz veya niteliksiz olması bireyi istem dışı hata yapmaya ve kazaların meydana gelmesine sebep olmaktadır. Yapılan çalışmalara göre İSG eğitimi ile iş kazaları ve yaralanmalar arasında ters orantı olduğu görülmüştür. Bu yüzden İSG eğitimi çalışanlara bilinçli ve güvenli davranışlar kazandırılarak iş kazası ve meslek hastalıklarının azaltılması açısından önemli olmaktadır (Gök, 2022).

Yapılan bir çalışmaya göre iş kazası geçiren çalışanların eğitim seviyeleri incelendiğinde, yüksek öğrenimini tamamlamış bireylerin iş kazalarına uğrama oranının düşük olduğu görülmüştür. Ancak ülkemizde İSG alanında verilen eğitimlerin yeterli olmaması, lise öncesi, lise ve meslek lisesi okullarındaki öğrencilere İSG eğitimleri verilmemesinden dolayı bu okullardan mezun öğrencilerin çalışma esnasında iş kazasına uğrama oranının yüksek öğretim düzeyine kıyasla arttığı görülmektedir (Doğan ve ark., 2017).

İş sağlığı ve güvenliği bilinci oluşturulmadan alınan İSG önlemleri başarısızlıkla sonuçlanabilmektedir. Bu yüzden İSG eğitimi işyerlerindeki kazaların önlenmesi açısından süreklilik gerektiren önemli bir faktördür. Çalışanlara öğrencilik yıllarından başlayarak

eğitim verilmesi ve çalışma hayatında da bu eğitimlerin belirli periyotlar halinde tekrarlanması İSG kültür ve farkındalığı oluşturulması açısından önem arz etmektedir (Güler, 2011).

İş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi ve azaltılması için toplumda güvenlik kültürü oluşturulmalıdır. Güvenlik kültürü oluşumunda hayatımızın her alanında yaşadığımız kazalar, ramak kala olayları ve maddi kayıplar etkili olmaktadır. Fakat bu şekilde oluşan bir güvenlik kültürünün oluşum sırasındaki maliyetleri de ağır olmaktadır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun'unda da yer alan iş sağlığı ve güvenlik eğitimine sadece iş hayatında değil eğitim hayatımızın belli bölümlerinde de yer vererek güvenlik kültürünün oluşmasını sağlayabiliriz. İş kazalarının sebepleri; %88 güvensiz davranışlar, %10 güvensiz durumlar ve %2 ise öngörülemeyen sebeplerdir. Güvensiz davranış ve güvensiz durumlar denetimler sonucunda azalsa bile bu durum hala yüksek oranda devam etmektedir. İş sağlığı ve güvenliği eğitimi sonucunda oluşacak güvenlik bilinci veya kültürü sayesinde çalışanların kendilerini denetlemesi ve güvensiz durumları öngörüp kendilerini tehlikeden sakınması ile iş kazalarında ve meslek hastalıklarında güvensiz davranış ve durumlardan kaynaklı olaylarda olumlu yönde düzelmeler görülecektir. Bu nedenle iş sağlığı ve güvenliği eğitiminin işyerinde, okulda veya kamu spotu gibi yayınlarla düzenli olarak verilmesi gerekmektedir.

1.16. İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü

Kültür, bir toplumu diğer toplumlardan farklı kılan, geçmişten günümüze değişerek devam eden, kendine özgü, sanatı, inançları, gelenekleri, anlayış ve davranışları ile toplumda oluşturulan yaşayış ve düşünce tarzıdır. (KTB, <https://www.ktb.gov.tr/>, 2023) Kültür bir ulusun inanç, davranış, düşünce hukuk, estetik, dil, ekonomi ve bilimle ilgili yaşayışlarının uyumluluğudur toplamıdır (Oğuz, 2011).

Kültürün en sık kullanılan tanımlarından biri de Kroeber ve Kluckhohn (1952) tarafından yapılmıştır. Bu tanıma göre kültür "*İnsan gruplarının zgn yapılarını ortaya koyan, yaratılan ve aktarılan sembollerle ifade edilen düşünce, duygu ve davranış biçimleridir. Kültürün temelini geleneksel görüşler ve özellikle onlara atfedilen değerler oluşturmaktadır. Kültürel sistemler bir yandan davranışın ürünü, diğer yandan ise gelecekteki davranışın koşullayıcısıdır*" (Dursun, 2012).

Kültürü iş sağlığı ve güvenliğini ilişkilendirdiğimizde ise karşımıza güvenlik kültürü kavramı çıkmaktadır. Literatürde, güvenlik kültürünün çok boyutlu bir kavram olduğu ve işyerinde iş kazalarının azaltmanın yolu olarak görüldüğü vurgulanmaktadır (Nişancı ve Demirören, 2020). Güvenlik, "*mevcut ortamda kabul edilebilir düzey ve bu düzeyi korumak için zamansız ölüm, yaralanma veya endişe verici koşulların var olma olasılığını azaltma*" olarak tanımlanmaktadır (Aytaç, 2011). Güvenlik, rgtrlerde sadece tanım ile sınırlı kalmamalı bunu uygulayabilmek için mutlaka bir kültür oluşturulmalıdır (Yegin, 2015).

Güvenlik kültürü kavramı ilk defa, 1986 yılına meydana gelen Çernobil'de meydana gelen nükleer kazadan sonra 1987 yılında OECD nükleer ajansı tarafından hazırlanan bir raporda yer almıştır. Bu raporda meydana gelen kazanın nedenleri araştırılmıştır. Ayrıca 1988 yılında Piper Alpha petrol istasyonunda oluşan patlama ve Clapham Junction demiryolu kazasından sonra hazırladıkları raporlarda da güvenlik kültürü kavramını kullanmışlardır. Bu raporlarda kazaların olası nedeni ile ilgili değinilen ortak nokta güvenlik kültürü seviyesinin az olduğu yönündedir (Cox ve Flin, 1998; Dursun, 2013).

OECD Nükleer Ajansının 1988 yılında yayınladığı Çernobil Kazası Sonrası Kaza Değerlendirme Toplantısı Özet Raporu'nda güvenlik kültürü *"Nükleer santral güvenliği meselelerinin önemi açısından birinci derecede öncelliğe sahip olduğu olgusunu yaratan ve hem bireylerde hem organizasyonlardaki tutum ve karakteristiklerinin toplamıdır."* olarak tanımlanmıştır (Aktay, 2011)

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun (International Atomic Energy Agency- IAEA) 1991 yılında yaptığı tanıma göre; *"Güvenlik kültürü, kurumun sağlık ve güvenlik programlarının yeterliliğine, tarzına ve uygulamadaki sürekliliğine karar veren birey ve grupların değer, tutum, yetkinlik ve davranış örüntülerinin bir ürünüdür."* (Dursun, 2013)

Güvenlik kültürü işyerinde tehlikeyi oluşmadan sezebilme, yaptığı veya yapacağı işin risklerini bilme, öğrenme, tehlikeli durum ve davranışlardan uzak durma, risk almama ve sadece iş hayatında değil hayatın her alanında güvenliği ön planda tutma gibi davranışların alışkanlık haline gelmesi sonucu oluşan kültür biçimidir (Akalp ve Yamankaradeniz, 2013).

İşyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenlik konusundaki davranışları, bilgi ve becerileri işyerlerinin güvenlik kültürünü pozitif yönde etkilemede önemli bir etkidir. Bu nedenle çalışanların sağlık ve güvenliğe ilişkin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, davranışlarının olumlu yöne çevrilmesine etki edecek faaliyetler, işyerlerinin güvenlik kültürünü oluşturmak ve iyileştirmek amacıyla yapılan en temel faaliyetlerdir (Aktay, 2014).

İş kazaları meslek hastalıklarını azaltmaya yönelik girişimlerle alınan önlemlerin yeterli olmadığı anlaşıncaya insan faktörüne önem verilmeye başlanmıştır. Bir işyerinin çalışanları tarafından paylaşılan inançlar, düşünceler, roller ve tutumlar anlamına gelen güvenlik kültürü çalışan davranışlarını doğrudan etkilemektedir (Dudu, 2019).

Güvenlik kültürü ile ilgili yapılan çalışmalarda güvenlik kültürünün oluşumunu etkileyen birçok faktöre değinilmiştir. Bu faktörler; cinsiyet, medeni durum, eğitim seviyesi, çalışma süreleri, kademe, iş kazası ve ramak kala olayları, tecrübe, yaş, denetim sıklığı vb. şeklindedir.

Dudu tarafından 2019 yılında yapılan çalışmalarda kadın çalışanların güvenlik kültürünün erkek çalışanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çalışanların güvenlik kültürü düzeylerinin eğitim seviyeleri ve çalışma süreleri ile doğru orantılı olarak arttığı tespit edilmiştir (Dudu, 2019).

2015 yılında Yegin tarafından yapılan çalışma ile 2019 yılında Dudu tarafından yapılan çalışmaların sonuçları birbirini doğrular nitelikte olmuştur. İş hayatı boyunca iş kazası geçirmiş veya ramak kala olayları yaşamış çalışanların güvenlik kültürünün iş kazası ya da ramak kala olayı yaşamamış çalışanlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yöneticilerin sorumluluklarından dolayı iş güvenliği farkındalıklarının ve güvenlik kültürü seviyelerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca evli çalışanların hayat sorumlulukları işten kaçınma hakkını kullanmalarını engelleyebildiği için bekar çalışanlara kıyasla daha kadercı bakış açısı ile baktığı tespit edilmiştir (Yeğin, 2015).

Şengezen yaş, öğrenim durumu, tecrübe (çalışma süresi, iş kazası, ramak kala olayları gibi) ve denetim gibi faktörler ile güvenlik kültürü arasında doğru orantılı ilişki olduğunu tespit etmiştir. (Şengezen, 2019).

2. BÖLÜM

MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmada; Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG farkındalıklarının belirlenmesi hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda 8 alt hipotez belirlenmiştir. Bunlar;

H1- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin yaşlarına bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H2- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H3- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin medeni durumlarına bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H4- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin mezun oldukları fakülteye bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H5- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin lisansüstü eğitim gördükleri bölüme bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H6- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin lisans eğitimleri boyunca İSG dersi almalarına bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H7- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin İSG eğitimin başlamasını düşündükleri eğitim kurumlarına bağlı olarak İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

H8- Disiplinler arası bölümlerde eğitim gören öğrencilerin çalışma durumlarına bağlı İSG farkındalıklarında farklılık olmaktadır.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören ve aktif olan 325 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise ankete katılmayı kabul eden 180 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmaya katılan öğrencilerin anket sorularına objektif cevap verdiği kabul edilerek analizler yapılmıştır.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmadaki veriler anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Hipotezler sonucu ankete katılan öğrencilerin demografik özelliğini belirlemek için 8 soru, İSG farkındalıklarını da belirlemek için de 25 soru olmak üzere 33 soruluk bir anket oluşturulmuştur. Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG kültürü ve farkındalıklarının ölçülmesi için hazırlanan 25 soruda "5'li Likert Ölçeği" kullanılmıştır. Verilen cevaplar "1: Kesinlikle hayır, 2: Hayır, 3: Belki, 4: Evet ve 5: Kesinlikle evet" olarak belirlenmiş ve buna göre analizler yapılmıştır.

2.4. Bulgular

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG kültürü ve farkındalıklarının ölçülmesi için sorulan sorulara verdikleri cevaplar "IBM SPSS Statistics 25.0" programı ile analiz edilmesi sonucunda "Cronbach Alpha (α)" değeri 0.641 elde edilmiştir. Cronbach Alpha (α) değerinin $0.6 < \alpha < 0,8$ aralığında olması yapılan çalışmanın güvenilir olduğunun bir kanıtıdır. Öğrencilerin demografik özellikler ve İSG kültür ve farkındalıklarını belirlemek için sorulan sorulara verdikleri cevaplar için frekans ve yüzde değerleri bulunarak tablolar halinde verilmiştir. Çalışmaya başlarken oluşturulan 8 hipotezin doğruluğunu test etmek için parametrik analiz ve non-parametrik analizler yapılmıştır. Elde edilen veriler tablo haline getirilmiş ve sonuçlar yorumlanmıştır. Verilen cevaplardan elde edilen sonuçların birbirleriyle tutarlı olup, hipotezlerin doğruluğunda $p < 0.05$ anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

2.4.1. Demografik bilgilere ilişkin bulgular

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin demografik özelliklerinin frekans ve yüzde değerleri tablo halinde verilmiştir. Öğrencilerin %50'si kadın, %50'si erkek, %25,6'sı 21-25 yaş, %36,1'i 26-30 yaş, %17,8'i 31-34 yaş ve %26,6'sı 35 yaş ve üzeri yaş grubundadır. Öğrencilerin %63,9'u bekar, %34,4'ü evli, %1,7'si boşanmıştır. Lisansüstü öğrencilerin %18,3'ü mühendislik fakültesi, %3,3'ü sağlık bilimler fakültesi, %11,1'i fen fakültesi, %48,9'u iktisadi idari bilimler fakültesi, %11,7'si eğitim fakültesi, %1,7'si açık öğretim fakültesi, %5'i hukuk fakültesi mezunu olup, %20,6'sı adli bilimler, %13,9'u dış ticaret ve malzeme tedarik zinciri, %3,9'u enerji sistemleri mühendisliği, %2,2'si ileri malzeme ne nanoteknoloji, %18,3'ü iş sağlığı ve güvenliği, %3,9'u polimer bilimi ve teknolojisi, %18,9'u uluslararası ilişkiler ve güvenlik ve %18,3'ü insan

kaynakları ve yönetimi ana bilim dallarında lisansüstü eğitim almaktadırlar. Lisansüstü öğrencilerin %96,7'si lisans eğitimi sırasında eğitimi sırasında İSG almışken %3,3'ü ise lisans eğitimi sırasında İSG eğitimi almamıştır. Ankete katılan öğrencilerin %62,2'si çalışırken, %37,8'i çalışmamaktadır. Lisansüstü öğrencilerin %67,8'i okul öncesinde İSG eğitiminin verilmesi gerektiğini, %26,1'i ilköğretim eğitimi esnasında İSG eğitimi alınması gerektiğini, %6,1'i ortaöğretim eğitimi esnasında İSG eğitimi alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Tablo 2. 1. Lisansüstü öğrencilerinin demografik özellikleri

Cinsiyet	N	%
<i>Kadın</i>	90	50,0
<i>Erkek</i>	90	50,0
Yaş	N	%
<i>21-25</i>	46	25,6
<i>26-30</i>	65	36,1
<i>31-34</i>	32	17,8
<i>35 ve üzeri</i>	37	20,6
Medeni durum	N	%
<i>Bekar</i>	115	63,9
<i>Evli</i>	62	34,4
<i>Boşanmış</i>	3	1,7
Mezun olunan fakülte	N	%
<i>Mühendislik Fakültesi</i>	33	18,3
<i>Sağlık Bilimleri Fakültesi</i>	6	3,3
<i>Fen Fakültesi</i>	20	11,1
<i>İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi</i>	88	48,9
<i>Eğitim Fakültesi</i>	21	11,7
<i>Açık Öğretim Fakültesi</i>	3	1,7
<i>Hukuk Fakültesi</i>	9	5,0

Lisansüstü eğitim yapılan ana bilim dalı	N	%
Adli Bilimler	37	20,6
Dış Ticaret ve Malzeme Tedarik Zinciri	25	13,9
Enerji Sistemleri Mühendisliği	7	3,9
İleri Malzeme ve Nanoteknoloji	4	2,2
İş Sağlığı ve Güvenliği	33	18,3
İnsan Kaynakları ve Yönetimi	33	18,3
Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik	34	18,9
Polimer Bilimi ve Teknolojisi	7	3,9
Lisans eğitiminde İSG dersi alma	N	%
Evet	174	96,7
Hayır	6	3,3
Çalışma durumu	N	%
Evet	112	62,2
Hayır	68	37,8
İSG eğitimin başlaması gereken eğitim kurumu	N	%
Okul öncesi	122	67,8
İlköğretim	47	26,1
Ortaöğretim	11	6,1
Üniversite	0	0

2.4.2 Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG farkındalıklarına ilişkin bulgular

“6331 sayılı İSG Yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %6,7'si (12 Öğrenci)

kesinlikle hayır, %15,6'sı (28 Öğrenci) hayır, %19,4'ü (35 Öğrenci) kararsızım, %46,7'si (84 Öğrenci) evet, %11,7'si (21 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 2. 6331 sayılı İSG yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır sorusuna verilen cevapların analizi

<i>6331 sayılı İSG yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	12	6,7	6,7	6,7
<i>Hayır</i>	28	15,6	15,6	22,2
<i>Kararsızım</i>	35	19,4	19,4	41,7
<i>Evet</i>	84	46,7	46,7	88,3
<i>Kesinlikle evet</i>	21	11,7	11,7	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“6331 Sayılı İSG Kanunu'nun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %18,3'ü (33 Öğrenci) kesinlikle hayır, %37,8'i (68 Öğrenci) hayır, %17,2'si (31 Öğrenci) kararsızım, %17,8'i (32 Öğrenci) evet, %8,9'u (16 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 3. 6331 Sayılı İSG Kanunu'nun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım sorusuna verilen cevapların analizi

<i>6331 Sayılı İSG Kanunu'nun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	33	18,3	18,3	18,3
<i>Hayır</i>	68	37,8	37,8	56,1
<i>Kararsızım</i>	31	17,2	17,2	73,3

<i>Evet</i>	32	17,8	17,8	91,1
<i>Kesinlikle evet</i>	16	8,9	8,9	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %51,1’i (92 Öğrenci) kesinlikle hayır, %22,8’i (41 Öğrenci) hayır, %11,1’i (20 Öğrenci) kararsızım, %7,2’si (13 Öğrenci) evet, %7,8’i (14 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 4. Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	92	51,1	51,1	51,1
<i>Hayır</i>	41	22,8	22,8	73,9
<i>Kararsızım</i>	20	11,1	11,1	85,0
<i>Evet</i>	13	7,2	7,2	92,2
<i>Kesinlikle evet</i>	14	7,8	7,8	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %26,7’si (48 Öğrenci) kesinlikle hayır, %30,0’u (54 Öğrenci) hayır, %21,1’i (38 Öğrenci) kararsızım, %12,2’si (22 Öğrenci) evet, %10,0’u (18 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 5. Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli	Birikimli
--	----------------	--------------	----------------	------------------

<i>tedbirlerin alındığını düşünüyorum.</i>			Yüzde	Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	48	26,7	26,7	26,7
<i>Hayır</i>	54	30,0	30,0	56,7
<i>Kararsızım</i>	38	21,1	21,1	77,8
<i>Evet</i>	22	12,2	12,2	90,0
<i>Kesinlikle evet</i>	18	10,0	10,0	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Ülkemizde İSG ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %11,1’i (20 Öğrenci) kesinlikle hayır, %10,0’i (18 Öğrenci) hayır, %11,7’si (21 Öğrenci) kararsızım, %37,8’i (21 Öğrenci) evet, %29,4’ü (53 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 6. Ülkemizde İSG ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Ülkemizde İSG ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	20	11,1	11,1	11,1
<i>Hayır</i>	18	10,0	10,0	21,1
<i>Kararsızım</i>	21	11,7	11,7	32,8
<i>Evet</i>	68	37,8	37,8	70,6
<i>Kesinlikle evet</i>	53	29,4	29,4	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %31,1’i (56 Öğrenci) kesinlikle hayır, %38,3’ü (69 Öğrenci) hayır, %17,2 (31 Öğrenci) kararsızım, %12,2’si (22 Öğrenci) evet, %1,1’i (2 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 7. İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	56	31,1	31,1	31,1
<i>Hayır</i>	69	38,3	38,3	69,4
<i>Kararsızım</i>	31	17,2	17,2	86,7
<i>Evet</i>	22	12,2	12,2	98,9
<i>Kesinlikle evet</i>	2	1,1	1,1	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracığını düşünüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %14,4’ü (26 Öğrenci) kesinlikle hayır, %37,2’si (67 Öğrenci) hayır, %25,0’i (45 Öğrenci) kararsızım, %18,9’u (34 Öğrenci) evet, %4,4’ü (8 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 8. Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracığını düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracığını düşünüyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	26	14,4	14,4	14,4
<i>Hayır</i>	67	37,2	37,2	51,7
<i>Kararsızım</i>	45	25,0	25,0	76,7
<i>Evet</i>	34	18,9	18,9	95,6
<i>Kesinlikle evet</i>	8	4,4	4,4	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“6331 sayılı İSG kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,1’i (2 Öğrenci) kesinlikle hayır, %2,2’si (4 Öğrenci) hayır, %9,4’ü (17 Öğrenci) kararsızım, %57,8’i (104 Öğrenci) evet, %29,4’ü (53 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 9. 6331 sayılı İSG kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>6331 sayılı İSG kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	2	1,1	1,1	1,1
<i>Hayır</i>	4	2,2	2,2	3,3
<i>Kararsızım</i>	17	9,4	9,4	12,8
<i>Evet</i>	104	57,8	57,8	70,6
<i>Kesinlikle evet</i>	53	29,4	29,4	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İSG ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %3,9’u (7 Öğrenci) kesinlikle hayır, %12,8’i (23 Öğrenci) hayır, %24,4’ü (44 Öğrenci) kararsızım, %48,3’ü (87 Öğrenci) evet, %10,6’sı (19 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 10. İSG ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İSG ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	7	3,9	3,9	3,9
<i>Hayır</i>	23	12,8	12,8	16,7

<i>Kararsızım</i>	44	24,4	24,4	41,1
<i>Evet</i>	87	48,3	48,3	89,4
<i>Kesinlikle evet</i>	19	10,6	10,6	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %61,7’si (111 Öğrenci) kesinlikle hayır, %24,4’ü (44 Öğrenci) hayır, %9,4’ü (17 Öğrenci) kararsızım, %1,7’si (3 Öğrenci) evet, %2,8’i (5 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 11. İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	111	61,7	61,7	61,7
<i>Hayır</i>	44	24,4	24,4	86,1
<i>Kararsızım</i>	17	9,4	9,4	95,6
<i>Evet</i>	3	1,7	1,7	97,2
<i>Kesinlikle evet</i>	5	2,8	2,8	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Ülkemizde 6331 Sayılı İSG Kanununun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,7’si (3 Öğrenci) kesinlikle hayır, %13,3’ü (24 Öğrenci) hayır, %27,8’i (41 Öğrenci) kararsızım, %53,3’ü (96 Öğrenci) evet, %8,9’u (16 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 12. Ülkemizde 6331 Sayılı İSG Kanununun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Ülkemizde 6331 Sayılı İSG</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli	Birikimli
----------------------------------	---------	-------	---------	-----------

Kanunun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum.			Yüzde	Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	3	1,7	1,7	1,7
<i>Hayır</i>	24	13,3	13,3	15,0
<i>Kararsızım</i>	41	22,8	22,8	37,8
<i>Evet</i>	96	53,3	53,3	91,1
<i>Kesinlikle evet</i>	16	8,9	8,9	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %4,4’ü (8 Öğrenci) kesinlikle hayır, %9,4’ü (17 Öğrenci) hayır, %16,7’si (30 Öğrenci) kararsızım, %41,7’si (75 Öğrenci) evet, %27,8’i (50 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 13. İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum sorusuna verilen cevapların analizi

İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum.	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	8	4,4	4,4	4,4
<i>Hayır</i>	17	9,4	9,4	13,9
<i>Kararsızım</i>	30	16,7	16,7	30,6
<i>Evet</i>	75	41,7	41,7	72,2
<i>Kesinlikle evet</i>	50	27,8	27,8	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,7’si (3 Öğrenci) kesinlikle hayır, %16,7’si (30 Öğrenci) hayır, %21,1’i

(38 Öğrenci) kararsızım, %49,4'ü (89 Öğrenci) evet, %11,1'i (20 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 14. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	3	1,7	1,7	1,7
<i>Hayır</i>	30	16,7	16,7	18,3
<i>Kararsızım</i>	38	21,1	21,1	39,4
<i>Evet</i>	89	49,4	49,4	88,9
<i>Kesinlikle evet</i>	20	11,1	11,1	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıkları önlenabilir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,1'i (2 Öğrenci) kesinlikle hayır, %1,1'i (2 Öğrenci) hayır, %6,1'i (11 Öğrenci) kararsızım, %48,3'ü (87 Öğrenci) evet, %43,3'ü (78 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 15. İş kazası ve meslek hastalıkları önlenebilir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası ve meslek hastalıkları önlenebilir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	2	1,1	1,1	1,1
<i>Hayır</i>	2	1,1	1,1	2,2
<i>Kararsızım</i>	11	6,1	6,1	8,3
<i>Evet</i>	87	48,3	48,3	56,7
<i>Kesinlikle evet</i>	78	43,3	43,3	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) görülebilir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %0,6’sı (1 Öğrenci) kesinlikle hayır, %1,1’i (2 Öğrenci) hayır, %4,4’ü (8 Öğrenci) kararsızım, %63,3’ü (114 Öğrenci) evet, %30,6’sı (55 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 16. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) görülebilir sorusuna verilen cevapların analizi

İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) görülebilir.	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	1	,6	,6	,6
<i>Hayır</i>	2	1,1	1,1	1,7
<i>Kararsızım</i>	8	4,4	4,4	6,1
<i>Evet</i>	114	63,3	63,3	69,4
<i>Kesinlikle evet</i>	55	30,6	30,6	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %0,6’sı (1 Öğrenci) kesinlikle hayır, %1,1’i (2 Öğrenci) hayır, %4,4’ü (8 Öğrenci) kararsızım, %44,4’ü (80 Öğrenci) evet, %49,4’ü (89 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 17. İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır sorusuna verilen cevapların analizi

İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır.	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	1	,6	,6	,6
<i>Hayır</i>	2	1,1	1,1	1,7
<i>Kararsızım</i>	8	4,4	4,4	6,1

<i>Evet</i>	80	44,4	44,4	50,6
<i>Kesinlikle evet</i>	89	49,4	49,4	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,1’i (2 Öğrenci) kesinlikle hayır, %4,4’ü (8 Öğrenci) hayır, %18,3’ü (33 Öğrenci) kararsızım, %47,2’si (85 Öğrenci) evet, %28,9’u (52 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 18. Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	2	1,1	1,1	1,1
<i>Hayır</i>	8	4,4	4,4	5,6
<i>Kararsızım</i>	33	18,3	18,3	23,9
<i>Evet</i>	85	47,2	47,2	71,1
<i>Kesinlikle evet</i>	52	28,9	28,9	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %0,6’sı (1 kişi) kesinlikle hayır, %2,8’i (5 kişi) hayır, %6,1’i kararsızım (11 kişi), %65,6’sı (118 kişi) evet, %25,0’i (45 kişi) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 19. İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
--	----------------	--------------	----------------------	------------------------

<i>Kesinlikle hayır</i>	1	,6	,6	,6
<i>Hayır</i>	5	2,8	2,8	3,3
<i>Kararsızım</i>	11	6,1	6,1	9,4
<i>Evet</i>	118	65,6	65,6	75,0
<i>Kesinlikle evet</i>	45	25,0	25,0	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %8,3’ü (15 Öğrenci) kesinlikle hayır, %6,7’si (12 Öğrenci) hayır, %3,9’u (7 Öğrenci) kararsızım, %47,8’i (86 Öğrenci) evet, %33,3’ü (60 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 20. İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	15	8,3	8,3	8,3
<i>Hayır</i>	12	6,7	6,7	15,0
<i>Kararsızım</i>	7	3,9	3,9	18,9
<i>Evet</i>	86	47,8	47,8	66,7
<i>Kesinlikle evet</i>	60	33,3	33,3	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %1,1’i (2 Öğrenci) kesinlikle hayır, %1,7’si (3 Öğrenci) hayır, %9,4’ü (17 Öğrenci) kararsızım, %60,0’ı (108 Öğrenci) evet, %27,8’i (50 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 21. İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	2	1,1	1,1	1,1
<i>Hayır</i>	3	1,7	1,7	2,8
<i>Kararsızım</i>	17	9,4	9,4	12,2
<i>Evet</i>	108	60,0	60,0	72,2
<i>Kesinlikle evet</i>	50	27,8	27,8	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %5,6’sı (10 Öğrenci) kesinlikle hayır, %18,9’u (34 Öğrenci) hayır, %28,9’u (52 Öğrenci) kararsızım, %32,8’i (59 Öğrenci) evet, %13,9’u (25 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 22. İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	10	5,6	5,6	5,6
<i>Hayır</i>	34	18,9	18,9	24,4
<i>Kararsızım</i>	52	28,9	28,9	53,3
<i>Evet</i>	59	32,8	32,8	86,1
<i>Kesinlikle evet</i>	25	13,9	13,9	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %2,8’i (5 Öğrenci) kesinlikle hayır, %8,9’u (16 Öğrenci) hayır, %27,2’si (49 Öğrenci) kararsızım, %51,1’i (92 Öğrenci) evet, %10,0’u (18 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 23. Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	5	2,8	2,8	2,8
<i>Hayır</i>	16	8,9	8,9	11,7
<i>Kararsızım</i>	49	27,2	27,2	38,9
<i>Evet</i>	92	51,1	51,1	90,0
<i>Kesinlikle evet</i>	18	10,0	10,0	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	100,0

“Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi vardır” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %7,2’si (13 Öğrenci) kesinlikle hayır, %30,6’sı (55 Öğrenci) hayır, %25,6’sı (46 Öğrenci) kararsızım, %27,8’i (50 Öğrenci) evet, %8,9’u (16 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 24. Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi vardır sorusuna verilen cevapların analizi

<i>Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi vardır.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	13	7,2	7,2	7,2
<i>Hayır</i>	55	30,6	30,6	37,8

<i>Kararsızım</i>	46	25,6	25,6	63,3
<i>Evet</i>	50	27,8	27,8	91,1
<i>Kesinlikle evet</i>	16	8,9	8,9	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %2,2’si (4 Öğrenci) kesinlikle hayır, %8,9’u (16 Öğrenci) hayır, %27,8’i (50 Öğrenci) kararsızım, %45,6’sı (82 Öğrenci) evet, %15,6’sı (28 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 25. İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez.</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Birikimli Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	4	2,2	2,2	2,2
<i>Hayır</i>	16	8,9	8,9	11,1
<i>Kararsızım</i>	50	27,8	27,8	38,9
<i>Evet</i>	82	45,6	45,6	84,4
<i>Kesinlikle evet</i>	28	15,6	15,6	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

“İSG konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum” sorusuna Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin %63,9’u (115 Öğrenci) kesinlikle hayır, %23,9’u (43 Öğrenci) hayır, %5,9’u (10 Öğrenci) kararsızım, %5,0’ı (9 Öğrenci) evet, %1,7’si (3 Öğrenci) kesinlikle evet cevabını vermiştir.

Tablo 2. 26. İSG konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum sorusuna verilen cevapların analizi

<i>İSG konusunda aldığım eğitim</i>	Frekans	Yüzde	Geçerli	Birikimli
-------------------------------------	---------	-------	---------	-----------

<i>bilgilerini hayatının her alanında kullanabiliyorum.</i>			Yüzde	Yüzde
<i>Kesinlikle hayır</i>	115	63,9	63,9	63,9
<i>Hayır</i>	43	23,9	23,9	87,8
<i>Kararsızım</i>	10	5,6	5,6	93,3
<i>Evet</i>	9	5,0	5,0	98,3
<i>Kesinlikle evet</i>	3	1,7	1,7	100,0
<i>Toplam</i>	180	100,0	100,0	

2.4.1.1. Cinsiyete Bağlı Mann Whitney U testi

Disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak İSG farkındalıklarının değişip değişmediğini tespit etmek amaçlı yapılan homojenlik testi sonunda $p < ,05$ elde edilmiştir. Homojenlik sağlanmadığı için Mann Whitney U testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda $U=3944,500$ $z=-,302$; $p=.763$ elde edilmiştir. $p > 0.05$ olduğundan disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı olarak İSG farkındalıklarının değişmediği belirlenmiş ve H_2 hipotezi ret edilmiştir.

Tablo 2. 27. Cinsiyetine bağlı Mann Whitney U testi analiz sonuçları

<i>Lisansüstü öğrencilerin İSG farkındalıkları</i>	<i>Cinsiyet</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
	<i>Erkek</i>	90	91,67	8250,50	3944,500	-,302	,763*
	<i>Kadın</i>	90	89,33	8039,50			

* $p > 0.05$ anlamlı farklılığı ifade etmemektedir.

2.4.1.2 Lisans Eğitiminde İSG Dersi Almalarına Bağlı Mann Whitney U testi

Disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin lisans eğitimleri sırasında İSG dersi almalarına bağlı olarak İSG farkındalıklarının değişip değişmediğini tespit etmek amaçlı yapılan homojenlik testi sonunda $p < ,05$ elde edilmiştir. Homojenlik sağlanmadığı için Mann Whitney U testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda $U=512,000$ $z=-,080$; $p=,936$ elde edilmiştir. $p > 0.05$ olduğundan disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin lisans eğitimleri sırasında İSG dersi almalarına bağlı olarak İSG farkındalıklarının değişmediği belirlenmiş ve H_6 hipotezi ret edilmiştir.

Tablo 2. 28. Lisans eğitimleri sırasında İSG dersi almalarına bağlı Mann Whitney U testi analiz sonuçları

<i>Lisansüstü öğrencilerin İSG farkındalıkları</i>	<i>Lisans eğitimi sırasında İSG eğitimi alma</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
	<i>Evet</i>		174	90,56	15757,00	512,000	-,080
<i>Hayır</i>		6	88,83	533,00			

* $p > 0.05$ anlamlı farklılığı ifade etmemektedir.

2.4.1.3. Çalışma Durumlarına Bağlı Mann Whitney U testi

Disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin çalışma durumlarına bağlı olarak İSG; farkındalıklarının değişip değişmediğini tespit etmek amaçlı yapılan homojenlik testi sonunda $p < ,05$ elde edilmiştir. Homojenlik sağlanmadığı için Mann Whitney U testi analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda $U = 660,000$ $z = -1,006$; $p = ,314$ elde edilirken; $p > 0.05$ den olduğu için disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin çalışma durumlarına bağlı olarak İSG farkındalıklarının değişmediği belirlenmiş ve H_8 hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 2. 29. Çalışma durumlarına bağlı Mann Whitney U testi analiz sonuçları

<i>Lisansüstü öğrencilerin İSG farkındalıkları</i>	<i>Çalışma Durumları</i>	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Sıra Ortalaması</i>	<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
	<i>Evet</i>		112	42,08	1641,00	660,000	-1,006
<i>Hayır</i>		68	36,92	1440,00			

* $p > 0.05$ anlamlı farklılığı ifade etmemektedir.

2.4.1.4. Yaşa Bağlı Kruskal-Wallis Analizi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yaşa bağlı İSG farkındalıklarının olup olmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin yaşa bağlı homojen dağılım göstermediği belirlenmiş ve Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 2. 30. Yaşa Bağlı Kruskal Wallis testi analiz sonuçları

<i>Yaş</i>	<i>N</i>	<i>Sıralı Ort.</i>	<i>Sd</i>	<i>X²</i>	<i>P</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
<i>21-25</i>	46	88,02				
<i>26-30</i>	65	79,90	3	9,187	,027*	21-25 ile 35 ve üzeri
<i>31-34</i>	32	90,59				

35 ve üzeri 37 112,12

* p<0.05 anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

Kruskal-Wallis analizi testi sonucu $x^2(3, n=180) = 9,187$; $p = ,027$ elde edilirken; $p < 0,05$ olduğu için öğrencilerin yaşa bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve H1 hipotezi kabul edilmiştir. 35 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin ($X=112,12$) İSG farkındalıkları 21-25 yaş grubundaki öğrencilerin ($X=88,02$) İSG farkındalığından daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1.5. Medeni Duruma Bağlı Kruskal-Wallis Analizi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin medeni durumlarına bağlı İSG farkındalıklarının olup olmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin medeni durumlarına bağlı homojen dağılım göstermediği belirlenmiş ve Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 2. 31. Medeni Duruma Bağlı Kruskal Wallis testi analiz sonuçları

Medeni Durum	N	Sıralı Ort.	Sd	X²	P	Anlamlı Fark
Bekar	115	82,61				
Evli	62	106,89	2	10,240	,006*	Bekar-Evli
Boşanmış	3	54,33				

* p<0.05 anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

Kruskal-Wallis analizi testi sonucu $x^2(2, n=180) = 10,240$; $p = ,006$ elde edilmiş ve $p < 0,05$ olduğu için öğrencilerin medeni duruma bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve H3 hipotezi kabul edilmiştir. Evli öğrencilerin ($X=106,89$) İSG farkındalıkları bekar öğrencilerin ($X=82,61$) İSG farkındalığından daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1.6. Mezun Olunan Fakülteye Bağlı Kruskal-Wallis Analizi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin mezun olduğu fakülte türüne bağlı İSG farkındalıklarının olup olmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin mezun olduğu fakülte türüne bağlı homojen dağılım göstermediği belirlenmiş ve Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 2. 32. Mezun Olunan Fakülteye Bağlı Kruskal Wallis testi analiz sonuçları

Mezun Fakülte	Olunan N	Sıralı Ort.	Sd	X²	P	Anlamlı Fark
----------------------	-----------------	--------------------	-----------	----------------------	----------	---------------------

Mühendislik Fakültesi	33	104,39				
Sağlık Bilimleri Fakültesi	6	88,50				
Fen Fakültesi	20	60,20				
İktisadi Fakültesi	88	83,15	6	18,639	,005*	Sağlık Bilimleri Fakültesi- Eğitim Fakültesi
Eğitim Fakültesi	21	110,45				
Açık öğretim Fakültesi	3	117,83				
Hukuk Fakültesi	9	124,44				

* p<0.05 anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

Kruskal-Wallis analizi testi sonucu $\chi^2(6, n=180) = 18,639$; $p = ,005$ elde edilmiş ve $p < 0,05$ olduğu için öğrencilerin mezun oldukları fakülte türün bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve H4 hipotezi kabul edilmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğrencilerinin ($X=110,45$) İSG farkındalıkları sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin ($X=88,50$) İSG farkındalıklarından daha fazladır.

2.4.1.7. Eğitim Aldıkları Lisansüstü Anabilim Dalına Bağlı Kruskal-Wallis Analizi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin eğitim aldıkları lisansüstü anabilim dalına bağlı İSG farkındalıklarının olup olmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin eğitim aldıkları lisansüstü anabilim dalına bağlı homojen dağılım göstermediği belirlenmiş ve Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır

Tablo 2. 33. Eğitim Aldıkları Lisansüstü Anabilim Dalına Bağlı Kruskal Wallis testi analiz sonuçları

Lisansüstü Eğitim Alınan Anabilim Dalı	N	Sıralı Ort.	Sd	X²	P	Anlamlı Fark
Adli Bilimler	37	80,22				
Dış Ticaret ve Malzeme Tedarik Zinciri	25	86,10	7	22,766	,002*	Adli Bilimler-İş Sağlığı ve Güvenliği

Enerji Sistemleri Mühendisliği	7	104,21
İleri Malzeme ve Nanoteknoloji	4	60,00
İş Sağlığı ve Güvenliği	33	112,83
İnsan Kaynakları ve Yönetimi	33	103,11
Polimer Bilimi ve Teknolojisi	7	124,43
Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik	34	64,79

* p<0.05 anlamlı farklılığı ifade etmektedir.

Kruskal-Wallis analizi testi sonucu $\chi^2(7, n=180) = 22,766$; $p = ,002$ elde edilmiş ve $p < 0,05$ olduğu için öğrencilerin eğitim aldıkları lisansüstü anabilim dalına bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık tespit edilmiş ve H5 hipotezi kabul edilmiştir. İSG anabilim dalı öğrencilerinin ($X=112,83$) adli bilimler anabilim dalı öğrencilerinin ($X=80,22$) İSG farkındalıklarından daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

2.4.1.8. İSG Eğitiminin Başlamasını Düşündükleri Eğitim Kurumuna Bağlı Kruskal-Wallis Analizi

Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG eğitiminin başlamasını düşündükleri eğitim kurumuna bağlı İSG farkındalıklarının olup olmadığı test edilmiştir. Öğrencilerin İSG eğitiminin başlamasını düşündükleri eğitim kurumuna bağlı homojen dağılım göstermediği belirlenmiş ve Kruskal-Wallis analizi yapılmıştır.

Tablo 2. 34. İSG Eğitiminin Başlamasını Düşündükleri Eğitim Kurumuna Bağlı Kruskal Wallis testi analiz sonuçları

İSG Eğitiminin Başlaması Gerekliği Düşünülen Eğitim Kurumu	N	Sıralı ort.	Sd	X²	P	Anlamlı fark
---	----------	--------------------	-----------	----------------------	----------	---------------------

Okul öncesi	122	90,39				
İlköğretim	47	91,44	2	,047	,977	Anlamli farklılık yok
Ortaöğretim	11	87,73				

* p>0.05 anlamli farklılığı ifade etmemektedir.

Kruskal-Wallis analizi testi sonucu $\chi^2(2, n=180) = ,047$; $p = ,977$ elde edilmiş ve $p > 0,05$ olduğu için öğrencilerin İSG eğitiminin başlamasını düşündükleri eğitim kurumuna bağlı İSG farkındalıklarında anlamli farklılık tespit edilmemiş ve H7 hipotezi kabul edilmemiştir.

Tablo 2. 35. Tamamlayıcı İstatistikler

Sorular	N	Ort	Ss	Sonuç
1. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım.	180	2,61	1,23	Kararsızım
2. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır.	180	3,41	1,09	Evet
3. Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum.	180	1,98	1,27	Hayır
4. Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünüyorum.	180	2,49	1,28	Hayır
5. Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum.	180	3,64	1,30	Evet
6. İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir.	180	2,14	1,03	Hayır
7. Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracadığını düşünüyorum.	180	2,62	1,08	Kararsızım
8. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile	180	4,12	,75	Evet

<i>ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum.</i>				
<i>9. İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum.</i>	180	3,49	,98	<i>Evet</i>
<i>10. İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum.</i>	180	1,59	,93	<i>Kesinlikle hayır</i>
<i>11. Ülkemizde 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum.</i>	180	3,54	,89	<i>Evet</i>
<i>12. İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum.</i>	180	3,79	1,09	<i>Evet</i>
<i>13. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir.</i>	180	3,52	,95	<i>Evet</i>
<i>14. İş kazası ve meslek hastalıkları önlenabilir.</i>	180	4,32	,74	<i>Kesinlikle evet</i>
<i>15. İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) görülebilir.</i>	180	4,22	,63	<i>Kesinlikle evet</i>
<i>16. İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır.</i>	180	4,41	,68	<i>Kesinlikle evet</i>
<i>17. Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir.</i>	180	3,98	,87	<i>Evet</i>
<i>18. İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir.</i>	180	4,12	,68	<i>Evet</i>
<i>19. İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir.</i>	180	3,91	1,18	<i>Evet</i>
<i>20. İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir.</i>	180	4,12	,73	<i>Evet</i>
<i>21. İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır.</i>	180	3,31	1,09	<i>Kararsızım</i>
<i>22. Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var.</i>	180	3,57	,89	<i>Evet</i>
<i>23. Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi</i>	180	3,01	1,11	<i>Kararsızım</i>

<i>vardır.</i>				
<i>24. İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez.</i>	<i>180</i>	<i>3,63</i>	<i>,93</i>	<i>Evet</i>
<i>25. İş sağlığı ve güvenliği konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum.</i>	<i>180</i>	<i>1,57</i>	<i>,93</i>	<i>Kesinlikle hayır</i>

SONUÇ VE ÖNERİLER

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Şenol ve ark. tarafından yapılan bir çalışmada meslek yüksek okulunda eğitim gören öğrencilerin cinsiyetlerine bağlı iş sağlığı ve güvenliği kültür düzeylerinde farklılık olduğu tespit edilmiştir (Yavuz vd., 2018). Canbaş ve ark. tarafından yapılan sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyetlerine bağlı iş sağlığı ve güvenliği farkındalıklarında anlamlı farklılık tespit edilememiştir (Canbaş vd., 2018).

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin lisans eğitimleri sırasında İSG dersi almalarına bağlı olarak İSG farkındalıklarında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Topgül ve Alan tarafından yapılan çalışmada çalışma ekonomisi ve endüstri ilişkileri bölümünde öğrenim gören İSG dersi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında anlamlı fark görülmemiştir (Topgül ve Alan, 2017). Şenol ve Gür tarafından yapılan çalışmada ön lisans ve lisans öğrencilerinde iş sağlığı ve güvenliği bilinci incelenmiş olup İSG dersini birinci sınıf yılında alan öğrencilerin farkındalık düzeyinin üst sınıftaki diğer öğrencilerden daha fazla olduğu tespit edilmiştir. İSG dersinin sadece birinci sınıfta değil tüm sınıflarda verilmesi önerilmiştir. (Şenol ve Gür, 2019).

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin çalışma durumlarına bağlı olarak İSG farkındalıklarında anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Gür ve Sezik tarafından yapılan çalışmada idari personelleri iş sağlığı ve güvenliği farkındalıkları değerlendirilmiş ve çalışma sürelerine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır (Gür ve Sezik, 2020).

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin yaşa bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık olduğu, 35 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin İSG farkındalıkları 21-25 yaş grubundaki öğrencilerin İSG farkındalığından daha fazla olduğu tespit edilmiştir. 35 yaş ve üzeri yaş grubundaki öğrencilerin çalışmamıza katkı sağlayan çalışan gruptaki öğrencilerden olduğu öngörülmektedir. Yaş faktörü ile öğrencilerin çalıştığı işyerlerinde İSG eğitimi almalarının anlamlı farklılık çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin medeni durumlarına bağlı olarak İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık olduğu, evli öğrencilerin farkındalıklarının bekar öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Toplumumuzun evli ve bekar bireylerden beklentileri aynı değildir. Evli insanların çalışma oranı bekarlara göre daha yüksektir. Yaşa bağlı farkındalık analizindeki farklılık çıkan gruplara da baktığımızda 21-25 yaş grubunun büyük bir kısmı üniversite lisans programlarından yeni mezun olan bekar öğrenciler, 35 yaş grubunun büyük bir kısmı ise evli ve çalışan öğrencilerdir. Fakat bu sonuçlar ile çalışan öğrencilerin farkındalığı çalışmayan

öğrencilerden yüksektir yorumunu yapamıyoruz. Çünkü çalışan öğrenci grubu içinde evli veya 35 yaş ve üzeri grubun dışında yer alan öğrencilerinde olduğu bilinmektedir. Her yaş grubunun ve farklı kriterlere sahip olanların kendine göre sorumlulukları ve tecrübeleri olduğundan her çalışanda İSG farkındalığı oluşmamaktadır. Her çalışanda İSG farkındalığı oluşturmak için yaşanmış tecrübelerin farklı eğitim teknikleri (sanal gerçeklik, video vb.) ile çalışana benimsetilmesi gerekmektedir.

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin mezun olduğu fakülte türüne bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Eğitim fakültesi mezunu öğrencilerinin İSG farkındalıkları sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin İSG farkındalıklarından daha fazla olduğu görülmüştür. İSG farkındalığını etkileyecek olan etkenleri düşündüğümüzde (staj, çalışma vb.) sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin farkındalığının fazla çıkması beklenmektedir. Fakat yapılan anket sonucunda beklentinin tersi bir sonuçla karşılaşılmıştır. Sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerinin okudukları bölümler sebebiyle aldıkları derslerin içerikleri sağlık ile ilgilidir. Öğrenciler sağlık ve hastalık gibi konular üzerinde çalıştıkları için İSG dersinde görülen iş kazası ve meslek hastalıklarının sonuçlarını normalleştirerek konunun ciddiyetinin farkında olmadıkları düşünülmektedir. Eğitim fakültesinde ise İSG kaza, hastalık, sağlık gibi konuların bahsedildiği nadir derslerden olduğundan öğrencilerin ilgisini sağlık bilimleri fakültesi öğrencilerine kıyasla daha fazla çektiği düşünülmektedir.

Disiplinler arası yüksek lisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin eğitim aldıkları lisansüstü anabilim dalına bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. İSG anabilim dalı öğrencilerinin farkındalıklarının Adli bilimler anabilim dalı öğrencilerinin İSG farkındalıklarından daha fazla olduğu görülmüştür. Çalışmanın İSG alanında olması sebebiyle İSG anabilim dalı öğrencilerin farkındalığının yüksek çıkması tahmin edilen bir sonuçtur. İSG anabilim dalı öğrencilerinin farkındalıklarının yüksek çıkması eğitim gördükleri programda İSG'nin farklı alanlarını konu alan (iş hijyeni, yangın, kkd, meslek hastalığı vb.) derslerin verilmesi ile ilgilidir. Yüksek lisans öğrencinin bir alanda uzmanlaştığı eğitim seviyesidir. Tüm yüksek lisans programlarında İSG'nin farklı alanları ile ilgili ders verilmesi beklenemez. Ancak İSG yüksek lisans programında farklı konulara ait derslerin lisans eğitimi sonuna kadar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Disiplinler arası bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin İSG eğitiminin başlamasını düşündükleri eğitim kurumuna bağlı İSG farkındalıklarında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

"6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım" sorusuna verilen cevapların ortalaması kararsızım olmuştur. Öğrencilerin çoğunluğu öğrenim hayatında İSG dersi olsa da dersin her yarıyılta alınıyor olmamasının, kanunun öğrencilerin hafızasında kalıcı olmamasına sebep olduğu tahmin edilmektedir. Bu yüzden ders müfredatının gözden geçirilmesi, dersin birden fazla

dönemde verilmesi ve çalışanlar içinse zorunlu eğitim saatlerinin arttırılması gerektiği düşünülmektedir.

“6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olurken, “6331 sayılı İSG Kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım” sorusuna verilen kararsızım cevapları birbirini desteklemektedir. “6331 sayılı İSG Kanunu kamu ve özel bütün işler ve işyerlerinde uygulanacaktır.” (6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012) Öğrencilerde İSG’nin her iş kolunda gerekli ve önemli olduğu fikri oluşturulamamıştır. Bu da verilen eğitimde ve müfredatta eksikliklerin olduğunun ve farklı eğitim metotları ile öğrencilerin konuya ilgilerinin çekilebileceği düşünülmektedir.

“Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğuna düşünüyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması hayır olmuştur. Ülkemizde çalışan insanların çoğunluğunun güvenlik kültürü konusu ile ilgili düşünceleri, bakış açıları ve risk algıları doğu toplumlarındaki gibi azdır (Nişancı ve Demirören, 2020). İş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ile işyerlerinde önlemler alınsa da iş kazalarının %88’inin güvensiz davranışlar temelli olması ve hala bu oranın geçerli olması güvenlik kültürünün tüm iş kollarında oluşmadığını göstermektedir. Bu temel nedenin İSG eğitimlerinin yasal zamanlarda ve yasal sürelerde verilmediği için oluştuğu düşünülmektedir.

“Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünüyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması hayır olmuştur. Ülkemizde çok tehlikeli grupta görülen inşaat, maden ve kimya tesisleri gibi işyerlerinde İSG çalışmalarının uygulanması az tehlikeli grupta görülen büro işleri, eğitim kurumları vb. işyerlerine göre daha köklü bir geçmişe sahiptir. Öğrencilerimizin çoğunluğunun az tehlikeli iş kolunda çalıştığı, alınan ve alınabilecek güvenlik önlemleri hakkında bilgilerinin ve tecrübelerinin olmadığı düşünülmektedir. Verilen cevaplar sonucunda az tehlikeli iş kollarında İSG politikasının önemsinmediği ve İSG eğitimlerinin verilmediği çıkarımları yapılabilmektedir. Fakat öğrencilerde medyada çıkan iş kazaları haberlerinin farkındalık oluşturduğu görülmüştür. Tüm iş kollarında belirli aralıklar ile risk değerlendirmesi yapılarak önlemler alınması/alınan önlemlerin iyileştirilmesi ve kişilere bildirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

“Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. Öğrencilerin bu soruya verdikleri cevaba bağlı olarak İSG dersinin yanında medyanın da etkili olduğu düşünülmektedir. Medya kanalı ile ülkemizde meydana gelen iş kazaları ile ilgili toplumun birçok kesimine ihmaller ve yasal süreç hakkında çeşitli bilgiler verilmektedir. Ayrıca ülkemizde çalışma şartlarının iyileştirilmesi, çalışan haklarının korunması ve gerekli koşulların yerine getirilmediği durumlarda uygulanacak yaptırımlar için Osmanlı devletinin son dönemlerinden başlayıp Cumhuriyetimizin kuruluşu ile devam eden süreçte çok sayıda

kanun ve düzenlemeler yapılmıştır. En son yapılan kanun da 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'dur.

"İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir" sorusuna verilen cevapların ortalaması hayır olmuştur. Hayatımızda görsel olarak verilen mesajların hedef kitleye ulaşması hızlı bir şekilde gerçekleşmektedir. Hepimiz yolda yürürken, trafikte araç kullanırken veya bir bankta otururken dikkatimizi çeken afiş veya posterler vardır. Afiş ve posterler konunun varlığını belirtmek ya da bir organizasyonu tanıtmak için başarılı olabilecek iken farklı meslek gruplarına ve farklı alanlarda eğitim gören öğrencilerin meslek alanlarına hitap etmeyeceği düşünülmektedir.

"Haber, kamu spotu, müzik, film, tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracaklarını düşünüyorum" sorusuna verilen cevapların ortalaması kararsızım olmuştur. İnsan hayatının her evrensinde tecrübelerine bağlı olarak düşünceleri ve davranışlarında değişim görülebilir. Bu tecrübelerin temelinde de yaşantılar ve izlenimler yer almaktadır. Kamu spotu, film ve tiyatro gibi öğeler ile kişinin olayları kafasında/hayal dünyasında canlandırması ile verilmeye çalışılan mesajı benimsemesi düşünülmektedir. Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği kültürünün her iş kolunda ve tüm çalışanlarda oluşturulması için çalışana ve ailesine ulaşacak bilgi, haber vb. öğeler önem taşımaktadır. Anket sorumuzu cevaplayan öğrencilerimizin İSG kültürü oluşturmada etkili olacak farklı araçlarında (eğitim vb.) olması sebebiyle kararsızım dedikleri düşünülmektedir.

"6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum" sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. "6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım" sorusunun cevabını karşılaştırdığımızda öğrencilerin kendi hak ve sorumlulukları konusunda farkındalıklarının olduğu fakat işveren ve devletin hak ve sorumlulukları konusunda bilgilerinin az olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilere verilen İSG dersinde işveren ve devletin hak ve sorumlulukları ile ilgili bilgi verilmediği tahmin edilmektedir.

"İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum" sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. Öğrencilerin iş kazaları ve meslek hastalıklarının engellenemeyeceğini düşünerek kaderci bakış açısıyla baktığı görülmüştür. Bu düşünce "İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez" sorusuna verilen cevaplarının ortalamasının evet olmasını destekler niteliktedir. Ayrıca "*Kara haber tez duyulur*" atasözünden yola çıkarak günümüzde de olumsuz haberlerin duyulması ve yayılmasının ne kadar hızlı olduğu görülmektedir. Medyada güvenlik ihlalleri ile ilgili olaylar sıkça görülmektedir. Fakat iş sağlığı ve güvenliği çalışmaları sonucunda önlenen kazaların ve iyi İSG örneklerinin duyurulmadığından insanlarda bu konu ile ilgili bir karamsarlık olduğu düşünülmektedir.

“İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması kesinlikle hayır olmuştur. Soruyu cevaplayan öğrencilerden 174’ü İSG dersi almışken bunlardan 112’si de çalışmaktadır. Öğrencilerin aldıkları İSG dersinde ve iş hayatında sağlık ve güvenlik işaretleri konusunda yeterince bilgilendirilmedikleri veya eğitim içeriğinde sağlık ve güvenlik işaretleri konusunun yer almadığı düşünülmektedir. İSG ile ilgili ders müfredatının ve iş yeri eğitimi içeriklerinin güncellenmesi gerekmektedir.

“Ülkemizde 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. 6331 sayılı iş sağlığı ve güvenliği kanunu kamu ve özel sektör olmak üzere tüm iş yerlerini kapsamaktadır. Soruyu cevaplayan 180 öğrenciden 112’sinin çalışıyor olması bu cevabın çıkmasında etkili olmuştur. Öğrencilerin çalıştıkları iş yerlerinde İSG çalışmaları yapılmadığı, yapılıyor ise alınan önlemler ile ilgili çalışanların bilgilendirilmediği veya çalışanlara belirli aralıklar ile verilmesi gereken İSG eğitimlerinin verilmediği tahmin edilmektedir. Tüm öğrenciler çerçevesinden baktığımızda ise ülkemizde güvenlik kültürünün henüz oluşmadığı düşünülmektedir. “Türkiye’de iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum” sorusuna verilen hayır cevabı ile bu soruya verilen cevap birbirini destekler niteliktedir. Bu cevaplar sonucunda çalışana verilmesi gereken zorunlu eğitimlerin saatinin artırılması, yapılan İSG çalışmalarının ve alınan önlemlerin çalışana bildirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

“İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. Sorunun içinde geçen iş kazası ve meslek hastalıkları konuları İSG dersinin temel konularından olduğundan, öğrencilerin İSG dersini almalarının farkındalıklarını arttırdığı düşünülmektedir.

“İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. İSG kanununun varlığının bilinmesi iş kazaları ve meslek hastalıklarının ilgili kurumlara bildirilmesinde temel rol oynamıştır. Kayıt altına alınan bildirimler ile İSG’nin önemi daha da iyi anlaşılmıştır. Öğrencilerin kendilerini ilgilendiren durumlar ile ilgili farkındalıklarının yüksek olduğu daha önceki sorularda da görülmüştür. İş kazası ve meslek hastalıklarının sonucunda maddi ve manevi kayıplar başta çalışan olmak üzere işveren ve devleti de olumsuz yönde etkilemektedir. İş kazası ve meslek hastalıklarının en çok çalışanı etkilemesi, öğrencilerin farkındalıklarının oluşmasında etkili olmuştur.

“İş kazası ve meslek hastalıkları önlenabilir” sorusuna verilen cevapların ortalaması kesinlikle evet olmuştur. İş kazasının nedenlerinin %88’i güvensiz davranışlar, %10’u güvensiz durumlar ve %2’si de tahmin edilemeyen nedenlerdir. Meslek hastalıkları ise gerekli önlemler ile %100 önlenabilir hastalıklardır. “İş kazası ve meslek hastalığına sebep olan nedenleri biliyorum” sorusuna verilen evet yanıtı ile bu soruya verilen kesinlikle evet yanıtı

birbirini destekler niteliktedir. Öğrencilerin meslek hayatında karşılaşılabileceği iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür. Fakat bu farkındalıklarına rağmen kazaların oluşum sebebinin %98'nin güvensiz davranış ve durumlar olması, verilen eğitimin uygulanma aşamasında aksaklıklar olduğu ve eğitimi etkili hale getirecek yöntemlerin araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

“İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarında (büro, sanayi, maden, inşaat vb.) görülebilir” sorusuna verilen cevapların ortalaması kesinlikle evet olmuştur. “İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir” sorusuna verilen evet yanıtı ile bu soruya verilen kesinlikle evet yanıtı birbirini destekler niteliktedir. “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır” sorusuna öğrencilerin verdiği evet cevabı bu iki sorunun cevabı ile uyumsuzluk içindedir. Bu cevaplar neticesinde öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgilerinin olduğu ancak 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Öğrencilere İSG dersi haricinde başlı başına İSG mevzuatları dersi verilmesinin İSG farkındalığı oluşturmada etkili olacağı düşünülmektedir.

İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır” sorusuna verilen cevapların ortalaması kesinlikle evet olmuştur. “İş kazası ve meslek hastalıkları önlenemez” sorusuna verilen kesinlikle evet yanıtı ile bu soruya verilen kesinlikle evet yanıtı birbirini destekler niteliktedir. İş kazası ve meslek hastalıkları önlem alınarak ve çalışmada farkındalık oluşturularak önlenemez durumlardır. Bu cevaplardan öğrencilerin iş kazası ve meslek hastalığı hakkında bilgi birikimleri olduğu anlaşılmaktadır. Farkındalık yaratmak için kullanılan tekniklerin başında da eğitim gelmektedir. Ancak verilen eğitimin uygulanabilirliği, sayısı ve niteliğine bağlı olarak iş kazası ve meslek hastalıklarında azalmalar olacağı düşünülmektedir.

“Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. Tahmin edilemeyen, önlenemeyen iş kazaları dış faktörlere bağlı olarak gerçekleşen kazalardır. İş yerine dışardan gerçekleşen bir müdahale terör eylemi, doğal afet (deprem, sel, yangın vb.) veya iş alanında olmaması gereken bir misafirin sebep olabileceği bir kaza dış faktörlerden kaynaklanan iş kazalarının sebeplerindedir. Öğrencilerin 112'sinin çalışıyor olmasının cevabın evet çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

“İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. İş kazaları ve meslek hastalıkları başta çalışan olmak üzere iş gücü, üretim, üretim araçları olarak işvereni ve ulusal ekonomiyi olumsuz etkilemektedir. “İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir” sorusuna verilen evet cevabı da iş kazası ve meslek hastalıklarının çalışana, devlete ve işverene mali açıdan zararları olduğunu destekler

niteliktedir. İş kazaları ve meslek hastalıkları üzerine yapılan araştırmalara göre iş kazalarının ve meslek hastalıklarının maliyetinin Dünya gelirinin yaklaşık %3,94'ine eşit olduğunu açıklamıştır (ILO, 2018). 2014 yılında ise Türkiye’de gerçekleşen 221.336 adet iş kazasının maliyeti 70,56 milyar TL'dir (Yağimli ve Ergin, 2017). İş kazası ve meslek hastalıkları sonucunda oluşan olumsuzluklar hakkında öğrencilerin farkındalıklarının yüksek olduğu görülmüştür.

“İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. İSG eğitimleri farkındalık yaratmakta iyi bir araç olsa da tek başına tüm konuların çözüme ulaşmasında yeterli olmamaktadır. İş sağlığı ve güvenliği konularının çözümü için çalışana, işverene ve devlete de sorumluluklar yüklenmektedir. Tüm paydaşların İş sağlığı ve güvenliğini konusunu benimseyip uygulamada üzerlerine düşeni yapmaları gerekmektedir. Bir tarafın aksaması durumunda istenen sonuç elde edilemeyecektir. Bu soruya verilen cevaba bakıldığında eğitimin farkındalık yaratmada başarılı olduğu ve bu farkındalığın farklı tekniklerle (sanal gerçeklik, video uygulamaları vb.) ile desteklenmesi gerektiği görülmektedir.

“İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır” sorusuna verilen cevapların ortalaması kararsızım olmuştur. İş güvenliği uzmanları, işyerinde çalışanların sağlığını, güvenliğini, konforunu ve performansını etkileyebilecek olan fiziksel, kimyasal, biyolojik, ergonomik ve psiko-sosyal riskleri önlemek ve işyerinin verimini artırmak için çalışmalarda bulunan kişilerdir (Takaoğlu ve ark. 2018). İş sağlığı ve meslek hastalıklarının sorumluları İSG kuruludur. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’na göre 50 veya daha fazla çalışanın olduğu işletmelerde İSG kurulunun oluşturulması zorunludur. İSG kurulu işveren veya işveren vekili, iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, insan kaynakları veya idari ve mali işler sorumlusu, çalışan temsilcisi, bulunması halinde sivil savunma uzmanı ve bulunması halinde formen, ustabaşı ve ustanan oluşturulur (Özer, 2018). İSG dersi müfredatında İSG kurulu üyeleri ve üyelerin görevleri hakkında bilgi verilmemesi ve medyada çıkan haberlerde iş kazaları sonrasında sorumlu olarak iş güvenliği uzmanlarının gösterilmesinin öğrencilerde böyle bir algının oluşmasına sebep olduğu düşünülmektedir.

“Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun’u çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum” sorusuna verilen cevaplar birbirini destekler niteliktedir. Öğrenciler çalıştıkları/çalışabilecekleri işler ile ilgili iş kazası, meslek hastalığı, hak ve sorumluluklarını bildiklerini beyan etmişlerdir. Fakat “İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez” sorusuna verilen cevapta da öğrencilerin kaderci bakış açısına sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin kendi hak ve sorumluluklarını bildiğini beyan ederlerken iş kazası ve meslek hastalıklarına kaderci bakış açısı ile bakmaları güvenlik kültürü oluşumunu engellemektedir. Güvenlik kültürü oluşturmak için İSG eğitimine

çocukluk döneminde başlanması ve çalışanlarda ise yasal İSG eğitim sürelerinin arttırılarak verilmesinin güvenlik kültürü oluşumunda etkili olacağı düşünülmektedir.

“Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi vardır” sorusuna verilen cevapların ortalaması kararsızım olmuştur. Bir işletmenin, ticari hayata başlaması resmi olarak gerekli koşulların sağlanması ve izinlerin alınmasıyla mümkündür. Ancak izinlerin alınarak işletmenin resmiyet kazanması güvenli olduğu anlamına gelmemektedir. Alınan izinler ile kurumsal kimlik kazanan firmalar, iş kanunu ve iş sağlığı ve güvenliği kanunu ve alt yönetmeliklere göre sorumlulukları kabul ettiğini bilmelidirler. Bu sorumluluk çerçevesinde kurumsal bir İSG politikası oluşturmalarıdır. Kurumsal politikaların içerisinde güvenlik politikaları yer almaması, üst yöneticiden çalışana kadar tüm paydaşlarda İSG kültürü oluşmasını engellemektedir (Kayabaşı, 2019). Kurumsal İSG politikaları güvenlik politikaları benimsenerek oluşturulur ise önce yöneticiler sonra çalışanlarda olmak üzere bir İSG kültürü oluşacaktır. İSG kültürü oluşması durumunda güvensiz davranış ve güvensiz durum gibi nedenler sonucunda oluşacak birçok kaza veya meslek hastalığının önüne geçmek mümkün olacaktır. Öğrencilerin soruya verdiği kararsızım cevabına bakıldığında İSG dersinde işyerlerindeki İSG politikasının önemi, işlevi ve etkisi ile ilgili konuların yer almadığı düşünülmektedir.

“İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez” sorusuna verilen cevapların ortalaması evet olmuştur. Kültür insanların yaşamları boyunca edindikleri değerler, tutumlar ve alışkanlıklar bütünüdür (Çiftçi, 2016). Kültür oluşumundaki bir başka önemli etkende inançtır. Toplumunuzun inançlarına baktığımızda kadere olan inançlarının güvenlik kültürünü etkilediği sorumlusun cevabında da görülmektedir. Oysa daha önceki sorularda iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenabilir olduğu düşünülmekteydi. İş kazası meslek hastalığı ile mücadelede eğitimin tek başına yeterli olmadığı güvenlik kültürünün etkisinin önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca “ağaç yaş iken eğilir” sözünden yola çıkarak güvenlik eğitiminin bireylere çocukluk dönemlerinde verilmesinin ilerideki meslek hayatlarında daha etkili olacağı düşünülmektedir.

“İş sağlığı ve güvenliği konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum” sorusuna verilen cevapların ortalaması kesinlikle hayır olmuştur. Öğrencilerin almış oldukları İSG dersinde güvenlik önlemleri gibi teknik konulara değinilmediği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu. (2021, 15 Nisan). Erişim Adresi: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>
- Acar, H.H. ve Üçüncü K. (2020). İş Sağlığı ve Güvenliği. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.
- Akalp, G. ve Yamankaradeniz, N. (2013). İşletmelerde Güvenlik Kültürünün Oluşumunda Yönetimin Rolü ve Önemi. Sosyal Güvenlik Dergisi, 3(2), 96-109.
- Akpınar T. (2017). İş Sağlığı ve Güvenliği. Bursa: Ekin yayınevi.
- Akpınar, T., Batur, N. ve Çakmakkaya B.Y. (2014). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi. Bursa: Ekin Yayınevi.
- Aktay, N. (2011). İş sağlığı ve güvenliği eğitimi ile iş güvenliği kültürü arasındaki ilişki. *İş Müfettiş Yardımcılığı Etüdü, ÇSGB, İstanbul*.
- Aktay, N. (2014) İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin İş Güvenliği Kültürüne Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Alagüney, M.E. ve Yıldız, A.N. (2020). Meslek Hastalıkları Temel Kavramlar, İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları, Ed. Ali Naci Yıldız-Abdulsamet Sandal. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara
- Altınel H. (2013). İş Sağlığı ve İş Güvenliği. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Altuntaş, Ş. (2021). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Farkındalığı Üzerinde Etkileri (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Ay, F. (2016) İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitimin Önemi (Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aytaç, S. (2011). İş kazalarını önlemede güvenlik kültürünün önemi. *Türk Metal Dergisi*, 147, 1-8.
- Babayiğit, M.A. (2014). Bir Tıp Fakültesi Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği İle İlgili Bilgi, Tutum Ve Davranışları. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başkan Takaoğlu, Z., Çelenk Kaya, E. ve Ölmezoğlu İri, N. (2018). İş Güvenliği Uzmanlarının Yaşadığı Sorunlar. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018- 7 (2), 1-9.
- Baybora, D. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, Yayın No:3105.
- Bilir, N. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği. Ankara: Güneş Tıp Kitabevleri.
- Canbaş, H., Kasap, S. ve Cam, E. (2018). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalıkları Üzerine Bir Alan Araştırması. *Sosyal Güvenlik Dergisi*. 2018-8(1). 235-266.
- Ceylan, H. (2012). Türkiye'deki İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 2012-2(2), 94-104.
- Cox S., R. Flin (1998). "Safety Culture: Philosopher's Stone or Man of Straw?", *Work and Stress*, 12(3), 189-201.
- Çabuk, A. (2020). İstanbul Anadolu Yakasında Eğitim-Öğretim Faaliyetini Gerçekleştiren Vakıf Üniversitelerinde Görev Alan Öğretim Elemanlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Algısının Anket Yöntemiyle Ölçülmesi (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Çabuk, A. ve Onğulu, D. (2021). Yükseköğretim Kurumlarında İş Sağlığı ve Güvenliğine Yaklaşım, İstanbul Örneği. *İş Sağlığı ve Güvenliği Akademi Dergisi*, 2021-1(4), 74-82.
- Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, (2004, 7 Nisan). Resmi Gazete (Sayı: 25426 (Mükerrer)). Erişim adresi: <https://iskanunu.com/kanun-ve->

[yonetmelikler/yonetmelikler/1051-calisanlari-is-sagligi-ve-guvenligi-egitimlerinin-usul-ve-esaslari-hakkinda-yonetmelik/](#)

Çiçek, Ö. ve Öçal, M. (2016). Dünyada ve Türkiye’de İş Sağlığı ve İş Güvenliğinin Tarihsel Gelişimi. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 2016-1, 107-129.

Çiftçi, B. (2016). Türkiye’de Toplumsal Kültürün İş Güvenliği Kültürüne Etkisi. Çalışma İlişkileri Dergisi. 2016- 7(2), 13-40.

Dizdar N.E. (2001). Kaza Sebeplendirme Yaklaşımları. Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, 2001, 26-31.

Dizdar, E.N. (2001). Kaza Sebeplendirme Yaklaşımları. Türk Tabipler Birliği Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi, 26-31.

Doğan, B., Yalçinkaya, C. ve Balcı, M.G. (2017) Türkiye’de Mühendislik Fakültelerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi. Mühendis ve Makine, 58(685), 1-15.

Dudu, H. (2019). İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün İş Tatmini ve İş Kazalarına Etkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dursun, S. (2012). İş Güvenliği Kültürü. İstanbul: Beta Yayıncılık.

Dursun, S. (2013). İş Güvenliği Kültürünün Çalışanların Davranışları Üzerine Etkisi. SGD-Sosyal Güvenlik Dergisi, 3(2),61-75.

Eğitim (2023). Erişim Adresi: (<https://tr.wikipedia.org/wiki/E%C4%9Fitim>) Erişim Tarihi: 30 Ocak 2023

Erdoğan E. ve Genç K.G. (2018). İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün Önemi. 5. Uluslararası Politik. Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Kongresi (ICPESS), 2018 26-19 Ekim, 309-331.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi. (2014). İş Güvenliği. Eskişehir: Kahya, E., Özkar, D.

Evren Ö.K. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği El Kitabı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Gedikli, F.G., Gültekin, İ., ve Yıldız, A.N. (2020). Ulusal İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatı, İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları, Ed. Ali Naci Yıldız-Abdulsamet Sandal. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara

Gök, Y. (2022). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminde Sanal Gerçeklik Uygulamalarının Etkisinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Güler, M. (2011). İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitiminin İş Kazalarının Önlenmesine Etkisi: İETT Örneği (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gümüş, E. (2018). Temel Kavramlar, İş Sağlığı ve Güvenliği, Ed. Ebru Gökmeşe-Hicran Yıldız. İstanbul: Lisans Yayıncılık.

Gür, B. ve Sezik, Y. (2020). İdari Personelin İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitim Sonrası Farkındalıklarının Değerlendirilmesi. Euroasia Journal Of Social Sciences ve Humanities. 2020-7(6), 11-24.

Hoşten, G. ve Eren, Ö. (2021). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi: Bir Vakıf Üniversitesi Üzerinde Bir İnceleme. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, 2021-22, 101-108.

HSE. (2021). Health And Safety Training A Brief Guide. (<https://www.hse.gov.uk/pubns/indg345.pdf>) Erişim Tarihi: 26.01.2023

ILO. (2018). İş Güvenliği ve Sağlığına İlişkin Uluslararası Çalışma Standartları (www-ilo-org.translate.goog) Erişim Tarihi: 26.12.2022

İş Güvenliği Uzmanlarının Görev Yetki ve Sorumlulukları (2021, 26 Haziran). Erişim Adresi: <https://isgtedbir.com/kose-yazilari/is-guvenligi-uzmanlari-gorev/>

İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tanım ve Kapsamı. (2021, 10 Haziran). Erişim Adresi: <https://nedenisguvenligi.com/is-sagligi-ve-guvenliginin-tanim-ve-kapsami/>

İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik. (2021, 14 Mart). Erişim Adresi: <https://www.ttb.org.tr/mevzuat/>

Kalıntaş, D.Ç. (2022) İş Sağlığı ve Güvenliğinde Eğitimin Önemi: Üniversite Öğrencilerinin İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığı Üzerine Bir Çalışma (Yüksek Lisans Tezi). Çankaya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karamık S. ve Şeker U. (2015). İşletmelerde İş Güvenliğinin Verimlilik Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 2015-3(4), 575-584.

Kayabaşı, R. (2019). İşyeri İş Sağlığı ve Güvenliği Politikalarının çalışanlarının Örgütsel Bağlılığına Etkisi. Mesleki Bilimler Dergisi (MBD), 2019-8 (2) , 133-143.

Kılıç, İ. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği. Bursa: Dora yayınevi.

Kimler – Hangi Bölüm Mezunları İş Güvenliği Uzmanı Olabilir? (2021, 16 Haziran). Erişim Adresi: <https://www.isvesosyalguvenlik.com/kimler-is-sagligi-ve-guvenligi-uzmani-olabilir/>

Kök, N. (2019) Türk Hukukunda İşyeri Hekimi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Medeniyet Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Kültür (2023). Erişim Adresi: (<https://www.ktb.gov.tr/>) Erişim Tarihi: 02.02.2023

Nişancı, Z.N. ve Demirören, J. (2020). Davranış Odaklı İş Güvenliği Uygulamalarının İş Güvenliği Kültürüne Etkisi. Yaşar Üniversitesi E-Dergisi. 2020-15, 21-39.

Oğuz, E.S. (2011). Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı. Edebiyat Fakültesi Dergisi, 2(28), 123-139.

Orhan, S. (2014). İş Güvenliği Uzmanlarının İş Güvencesi Sorunu. HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi, 2014-2, 71-89.

Özsoy, M. (2020). Baklava Sektörü Çalışanlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Farkındalığının İstatiksel Analizi (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.

Sarıkaya, M., Güllü, A. ve Seyman, M.N. (2009). Meslek Yüksek Okullarında İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi Verilmesinin Önemi (Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu Örneği). TUBAV Bilim Dergisi, 2009-2(3), 327-332.

Serin G. ve Çuhadar M.T. (2015). İş Güvenliği ve Sağlığı Yönetim Sistemi. Teknik Bilimler Dergisi, 2015-Cilt 5- Sayı 2, 44-59.

Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu. (2021, 14 Mart). Erişim Adresi: <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.55510.pdf>

Sünbül, A.U. (2015) Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimi (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Şengezen, G. (2019). Kamu Çalışanlarının İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü Algısının İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Topgül, S. ve Alan, Ç. (2017). Öğrencilerin İş Güvenliği ve İş Güvenliği Eğitimi Algısının Değerlendirilmesi. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 2017-22(2). 587-598.

Türkay M., Yıldız A.N. ve İşsever H. (2020). İş Kazaları. İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları, Ed. Ali Naci Yıldız-Abdulsamet Sandal. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara

Türkiye’de İş Sağlığı ve Güvenliği Temel Kavramları ve Tarihsel Gelişimi (2021, 19 Kasım). Erişim Adresi: <https://airclincicosgb.com/is-sagligi-ve-guvenligi-tarihsel-gelisimi/>

Yağımlı, M. ve Ergin, H. (2017). Türkiye’de İş Kazalarının Üstel Düzeltme Metodu ile Tahmin Edilmesi. Marmara Fen Bilimleri Dergisi, 2017-4, 118-123.

Yaman, Y. Coşkun, A. (2020). Sosyal Güvenlik Bağlamında Türkiye ve Almanya’da Meslek Hastalığı. Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2020, Cilt:7, Sayı:3.

Yavuz, Ş. ve Gür, B. (2019). Ön Lisans ve Lisans Öğrencilerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Bilinci Düzeylerinin İncelenmesi. *International Journal of Labour Life and Social Policy*. 2019-2(1), 19-29.

Yavuz, Ş., Bülter, A.E. ve Köse, D.A. (2018). Osmancık Ömer Derindere Meslek Yüksek Okulu'nda İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürünün İncelenmesi. *International Journal of Labour Life and Social Policy*. 2018-1(2), 24-36.

Yegin, A. (2015). İş Güvenliği Kültürünün İş Kazalarına Etkileri (Yüksek Lisans Tezi). Gedik Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Yıldız, A.N. ve Şahan, C. (2020). İş Sağlığı ve Güvenliği Temel Kavramlar, İş Sağlığı ve Güvenliği Meslek Hastalıkları, Ed. Ali Naci Yıldız-Abdulsamet Sandal. Hacettepe Üniversitesi Yayınları: Ankara

Yiğit, A. (2012). İş Güvenliği. Bursa: Aktüel Yayınları.

Yiğiter S.Ç. (2019). Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliğinin Tarihsel Gelişim Süreci. Sosyal Bilimlerde Yeni Araştırmalar, Ed. Emel İslamoğlu-Sinem Yıldırımalp. Ankara: Berikan Yayınevi.

Yurtseven, C.N. (2020). Spor Profesyonellerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Bilgi Düzeyi Algısının Çok Boyutlu Olarak Değerlendirilmesi (Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK-1. Araştırma Etik İzin Yazısı

T.C.
HİTİT ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

Sayı : 2021-84

Konu: Başvuru Değerlendirme Sonucu

09/04/2021

Sayın Dr. Öğr. Üyesi Berna GÜR

Etik Kurulumuza yapmış olduğunuz başvurunuzla ilgili kurul kararımız ve ilgili bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet KUTLU
Başkan

Başvuru Numarası	2021-14
Sorumlu Araştırmacı	Dr. Öğr. Üyesi Berna GÜR
Araştırma Başlığı	Disiplinlerarası Lisansüstü Programları Öğrencilerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Kültürü ve Farkındalığının Ölçülmesi; Hitit Üniversitesi Örneği
Toplantı Tarihi	05.04.2021
Karar Numarası	2021-63

- Araştırma başvurunuz etik açıdan uygun bulunmuştur.
- Araştırmaya Kurum İzni/İzinleri alındıktan sonra başlanması uygun bulunmuştur.
- Başvurunun, ekte belirtilen düzeltmelerin yapılması halinde tekrar değerlendirilmesine karar verilmiştir.
- Araştırma projesi etik açıdan uygun olmadığından başvurunun reddine karar verilmiştir.

EK-2. Çalışmada Kullanılan Anket

ANKET SORULARI

Sayın Katılımcı,

Bu anket, İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı tezli yüksek lisans programı bünyesinde yürütülen “Disiplinlerarası Lisansüstü Programları Öğrencilerinde İş Sağlığı Güvenliği Kültürü ve Farkındalığının Ölçülmesi (Hitit Üniversitesi Örneği) “ konulu tez çalışması için oluşturulmuştur. Bu nedenle vereceğiniz içten ve samimi cevaplar için teşekkür ederiz.

Ahmet DÜZGÜN

Hitit Üniversitesi

İş Sağlığı ve Güvenliği Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Öğrencisi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Berna GÜR

1-) Yaşınız?

a)21-25 b)26-30 c)31-34 d)36 yaş ve üzeri

2-) Cinsiyetiniz?

a) Kadın b) Erkek

3-) Medeni Durumunuz?

a) Bekar b) Evli

4-) Mezun olduğunuz lisans fakülte?

a) Eğitim Fakültesi
b) Fen-Edebiyat Fakültesi
c) İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
d) İletişim Fakültesi
e) Mühendislik Fakültesi
f) Diğer Fakülteler

5-) Lisans eğitimi sırasında İş Sağlığı ve Güvenliği dersi aldınız mı?

a) Evet b) Hayır

6-) Yüksek Lisans yaptığınız program hangisidir?

a) Adli Bilimler
b) Dış Ticaret ve Malzeme Tedarik Zinciri
c) Enerji Sistemleri Mühendisliği
d) İleri Malzemeler ve Nanoteknoloji
e) İş Sağlığı ve güvenliği
f) İnsan Kaynakları ve Yönetimi
g) Polimer Bilimi ve Teknolojisi
h) Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik

7-) İş Sağlığı ve Güvenliği eğitimi eğitim hayatının hangi döneminde başlamalıdır?

a) Okul öncesi eğitimi sırasında
b) İlköğretim eğitimi sırasında
c) Ortaöğretim eğitimi sırasında
d) Üniversite eğitimi sırasında

8-) Özel/Kamu sektöründe çalışıyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

DEMOGRAFİK SORULAR

Lütfen aşağıdaki soruları “Disiplinlerarası Lisansüstü Programları Öğrencilerinde İş Sağlığı Güvenliği Kültürü ve Farkındalığının Ölçülmesi (Hitit Üniversitesi Örneği)” konulu tez çalışmasında kullanılması için size uygun olan cevaba göre ilgili kutuyu (X) şeklinde doldurunuz.					
İSG: İş Sağlığı ve Güvenliği	Evet	Kesinlikle Evet	Kararsızım	Hayır	Kesinlikle Hayır

1	6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun işveren, çalışan ve devlete yüklediği sorumluluklarından haberdarım.						
2	6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu her işletmede değil sadece maden, inşaat ve kimya tesisleri gibi çok tehlikeli iş yerlerinde uygulanmalıdır.						
3	Ülkemizde iş güvenliği kültürünün tüm iş kollarındaki çalışanlarda oluşturulduğunu düşünüyorum.						
4	Ülkemizde tüm iş kollarında mevcut tehlikelere karşı yeterli tedbirlerin alındığını düşünmüyorum.						
5	Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği ihmallerine dönük yaptırımların yeterli olduğunu düşünüyorum.						
6	İSG ile ilgili afiş ve posterler eğitimden daha etkilidir.						
7	Haber, Kamu Spotu, Müzik, Film, Tiyatro gibi İSG ile ilgili sosyal etkinliklerin toplumun İSG kültürünü arttıracaklarını düşünüyorum.						
8	6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu çerçevesinde, yapacağım/yaptığım meslek ile ilgili hak ve sorumluluklarımı biliyorum.						
9	İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili harcanan zaman ve paraların boşa gittiğini düşünüyorum.						
10	İSG de kullanılan sağlık ve güvenlik işaretlerinin ne anlama geldiğini biliyorum.						
11	Ülkemizde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunun her iş kolunda tam olarak uygulandığını düşünmüyorum.						
12	İş kazası ve meslek hastalığına temel olan nedenleri biliyorum.						
13	İş kazası ve meslek hastalıkları tüm iş kollarının önemli sorunlarından biridir.						
14	İş kazası ve meslek hastalıkları önlenemez.						
15	İş kazası ve Meslek hastalıkları tüm iş kollarında (Büro, Sanayi, Maden, İnşaat vb.) görülebilir.						
16	İş kazası ve meslek hastalıkları sayısı alınan eğitim sayısı arttıkça azalmaktadır.						
17	Dış faktörlere bağlı olarak iş kazası meydana gelebilir.						
18	İş kazası ve meslek hastalıkları mali açıdan çalışana, devlete ve işverene zarar verir.						
19	İSG ile ilgili konuların çözüme ulaşmasında sadece eğitim yeterli değildir.						
20	İş kazası ve meslek hastalıklarının maliyeti ülke ekonomisi içerisinde büyük paya sahiptir.						
21	İş kazası ve meslek hastalıklarının tek sorumlusu iş güvenliği uzmanıdır.						
22	Çalıştığım/çalışacağım işkolu ile ilgili iş kazası ve meslek hastalıkları hakkında bilgim var.						
23	Önlenemeyen iş kazası ve meslek hastalıklarında yönetimin benimsediği İSG politikasının etkisi vardır.						
24	İş kazası veya meslek hastalığı kaderimde varsa yaşanır, hiçbir şey bunu değiştiremez.						
25	İş sağlığı ve güvenliği konusunda aldığım eğitim bilgilerimi hayatımın her alanında kullanabiliyorum.						

